

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	Публічне управління та адміністрування
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	28 «Публічне управління та адміністрування»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	281 «Публічне управління та адміністрування»

Форма навчання: **очна (денна)**

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Механізми публічного управління у сфері культури»

здобувача: Шевченко Дарини Юріївни

(підпис)

Науковий керівник: д.е.н професор Радіонова І. Ф.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.держ.упр., проф. Карпенко О.В.

(підпис)

Київ 2023

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет економіки та управління

Кафедра національної економіки та публічного управління

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА

Публічне управління та адміністрування

ПРОГРАМА

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 28

Публічне управління та адміністрування

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 281

Публічне управління та адміністрування

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи (гарант)

Завідувач кафедри

освітньо-професійної програми

_____ Н.В. Федірко

_____ О.В. Карпенко

(підпис)

(підпис)

_____ 2023 р.

_____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти

Шевченко Дарини Юріївни

очної (денної) форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Механізми публічного управління у сфері культури»

**Тему затверджено наказом ректора Університету від «24» 02.2023 р .
№ 373-ст**

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах:

Державної служби статистики, Міністерство культури та інформаційної політики, Українського культурного фонду

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні основи публічного управління у сфері культури
Розділ 2	Аналіз механізму публічного управління у сфері культури в Україні
Розділ 3	Пріоритетні напрямки модернізації механізму публічного управління у сфері культури в Україні

Об'єкт дослідження:	Публічне управління у сфері культури
Предмет дослідження:	Механізми публічного управління у сфері культури
Мета кваліфікаційної бакалаврській роботи:	Дослідити та визначити пріоритетні напрями модернізації механізмів публічного управління у сфері культури в Україні

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	<ol style="list-style-type: none">1. Визначення змісту та еволюції категорії «сфера культури»2. Дослідження особливостей механізму публічного управління сферою культури: порівняння підходів в країнах ЄС та вітчизняного підходу
У розділі 2	<ol style="list-style-type: none">1. Аналіз нормативно-правових основ формування механізму публічного управління у сфері культури.2. Аналіз системи фінансування сфери культури3. Оцінювання показників розвитку культурної сфери на предмет відповідності українським та міжнародним стандартам
У розділі 3	<ol style="list-style-type: none">1. Обґрунтування пріоритетних напрямків змін правового механізму публічного управління сферою культури2. Обґрунтування пріоритетних змін фінансування механізмів сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини

Завдання підготував
науковий керівник

(підпис)

І.Ф. Радіонова

(ініціали, прізвище)

«23» лютого 2023 р.

Завдання одержав
здобувач

(підпис)

Д.Ю. Шевченко

(ініціали, прізвище)

«23» лютого 2023 р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 84 сторінки, 9 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел з 66 найменувань.

«Механізми публічного управління у сфері культури»

Об'єктом дослідження є публічне управління у сфері культури

Предметом дослідження є механізми публічного управління у сфері

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – дослідити та визначити пріоритетні напрями модернізації механізмів публічного управління у сфері культури в Україні.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- дослідити теоретичні основи публічного управління у сфері культури;
- здійснити аналіз нормативно-правових основ формування механізмів публічного управління у сфері культури;
- здійснити аналіз світового досвіду механізмів публічного управління у сфері культури;
- проаналізувати практику публічного управління у сфері культури в Україні;
- надати пропозиції щодо модернізації механізмів публічного управління в Україні.

Практичне значення отриманих результатів: полягає в тому, що дослідження може стати важливою основою для подальшого розвитку політики управління культурою на різних рівнях.

Результати дослідження можуть бути корисними для урядових органів, які відповідають за культурну політику, а також для організацій, які займаються культурними проектами та програмами. Дослідження може допомогти у формуванні більш ефективних та ефективних механізмів публічного управління, які дозволять забезпечити якісний та доступний доступ до культурних благ.

Крім того, результати дослідження можуть використовуватися в освітніх програмах для студентів та фахівців у галузі культури, щоб забезпечити більш ретельне вивчення питань публічного управління в цій сфері та формування відповідних компетенцій.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: культура, механізм захисту, публічне управління, фінансування.

ВІДГУК

про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача факультету економіки та управління
освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»

Шевченко Д.Ю.

на тему «Механізми публічного управління у сфері культури»»

1. Актуальність теми. Бакалаврська робота присвячена актуальній темі, важливість якої зростає в умовах значних руйнувань об'єктів культури та обмежених джерел фінансування культурних проєктів в Україні під час війни.
2. Позитивними рисами кваліфікаційної роботи є ретельність аналізу правових та організаційних основ механізмів управління українською культурою, а також застосований в роботі компаративний аналіз моделей публічного управління культурною сферою різних країн та зроблені здобувачем узагальнення.
3. До самостійних розробок автора можна віднести використання прийомів контент-аналізу в процесі дослідження нормативних основ механізмів управління культурною сферою.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій підтверджується достатністю інформаційних джерел, на основі яких зроблено узагальнення та висновки щодо механізмів управління культурною сферою в Україні
5. До недоліків роботи можна віднести: 1) обмежені ряди даних, на основі яких зроблено висновки про проблеми фінансування культури, 2) відсутність обґрунтування ієрархії пріоритетів, запропонованих автором для вдосконалення механізмів публічного управління культурою, 3) деяка нечіткість загальних висновків до роботи, які (висновки) здебільшого повторюють ті, що містяться наприкінці розділів, але не досягають більш високого рівня узагальнення

Кваліфікаційна бакалаврська робота в цілому відповідає вимогам. Визначені індивідуальні завдання виконано на достатньому рівні. Робота рекомендується до захисту перед Державною екзаменаційною комісією з оцінкою «85 балів».

Науковий керівник: професор, доктор економічних наук

(посада, учене звання, науковий ступінь)

(підпис)

«___» _____ 20__р.

_____ **Радіонова І.Ф.** _____

(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ	5
1.1. Зміст та еволюція категорії «сфера культури».....	5
1.2. Механізми публічного управління у сфері культури: особливості європейського та вітчизняного підходів.....	15
Висновок до першого розділу.....	24
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	26
2.1. Аналіз нормативно-правових основ формування механізмів публічного управління у сфері культури.....	26
2.2. Аналіз системи фінансування сфери культури.....	29
2.3. Оцінювання показників розвитку культурної сфери на відповідність українським та міжнародним стандартам.....	45
Висновок до другого розділу.....	55
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ	58
3.1 Пріоритети вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури.....	58
3.2. Пріоритети змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини.....	67
Висновок до третього розділу.....	73
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Актуальність теми. У даний час соціокультурна ситуація в Україні характеризується цілою низкою негативних процесів, що намітилися у сфері духовного життя суспільства – це і втрата духовно-моральних орієнтирів, відчуження від культури та мистецтва дітей, молоді та дорослих, значне скорочення фінансової забезпеченості закладів культури.

Перехід до ринкових відносин викликав необхідність постійного збагачення змісту діяльності закладів культури, методів їх здійснення та пошуку нових технологій, що є однією із значних проблемних питань. На жаль, через соціально-економічні труднощі суспільства, значну кількість безробітних, відсутність належної кількості культурних установ та недостатню увагу до цього проблемного питання з боку місцевих органів влади та культурних установ, відбувається розвиток позаінституційних форм дозвілля.

Для значної частини людей соціально-культурні інститути є провідними сферами культурної інтеграції та особистісної самореалізації, тож удосконалення діяльності культурних центрів сьогодні є важливим проблемним питанням. Її рішення має йти активно в усіх напрямках: удосконалення господарського механізму, розробки концепцій установ культури у нових умовах, підходи до моделі та професії культурних працівників, зміст діяльності, планування та управління установ сфери дозвілля. Тобто сучасний етап розвитку культури має характеризуватись переходом від критики існуючого становища до конструктивних рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Так, даним проблемним питанням займалися такі зарубіжні дослідники: Т. Санделл, Л. Глоор, Г. Чартренд, К. Маккогі та інші. У вітчизняному науковому просторі дослідження джерел фінансування сфери культури в Україні та напрямів їх розширення, здійснене І. Дубком, візуалізація сучасної системи державного управління сферою культуризм України розроблена А. Мерзляком та Є. Огнар'ювим, розгляд культурної політики України в контексті євроінтеграційних процесів, здійснений І. Костирею, дослідження формотворчого принципу національної ідентичності культурної політики – З. Широченко, розгляд регіонального контексту державного управління сферою культуризм України, здійснений В.

Бойкот, дослідження проблем адміністративно-правового забезпечення сфери та культури, розроблене В. Шестаком.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідити та визначити пріоритетні напрями модернізації механізмів публічного управління у сфері культури в Україні.

Відповідно до поставленої мети роботи можна сформулювати наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні основи публічного управління у сфері культури;
- здійснити аналіз нормативно-правових основ формування механізмів публічного управління у сфері культури;
- здійснити аналіз світового досвіду публічного управління у сфері культури;
- проаналізувати практику публічного управління у сфері культури в Україні;
- надати пропозиції щодо модернізації механізмів публічного управління у сфері культури в Україні.

Об'єктом роботи є публічне управління у сфері культури.

Предметом механізми публічного управління у сфері культури.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження формують загальнонаукові методи: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, аналогій, класифікацій. В роботі використано метод контент-аналізу нормативно-правових документів України та інших країн світу. В аналізі сфери української культури застосовані статистичні прийоми – побудова графіків та таблиць.

Теоретична та методична значущість отриманих результатів полягає у дослідженні сучасних тенденцій публічного управління у сфері культури, а також обґрунтування пропозицій щодо модернізації механізмів публічного управління у сфері культури в Україні.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що висновки щодо модернізації механізмів публічного управління у сфері культури в Україні можуть бути використані у безпосередній діяльності органами публічної влади.

Інформаційна база дослідження складається з нормативно-правової бази, наукової та навчальної літератури, статистичних даних з офіційних джерел тощо.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ

1.1. Зміст та еволюція категорії «сфера культури»

Слово «культура» – одне з найпопулярніших у міркуваннях про вічні філософські проблеми. Існують сотні різних визначень того, що можна називати культурою, десятки підходів до її вивчення, теоретичних концепцій, моделей культури. Все це призводить як до відмови від ідеї пошуку та утвердження будь-якого осмислення культури як єдино вірного, так і до необхідності виділення та систематизації найпоширеніших і перспективних у науковому та практичному відношеннях точок зору.

В основі становлення поняття «культура» лежить потреба в теоретичному осмисленні істотних зрушень у суспільному бутті людини, які почалися в Новий час і викликали глибокі зміни щодо людини до природи, до суспільства, до самого себе.

Культура людства багата та різноманітна. Вона виникла на ранніх стадіях розвитку суспільства та нерозривно пов'язана з його історією. Кожен народ, геніальні особистості вчених, філософів вносили свій внесок у загальний фонд світової та вітчизняної культури.

Відповідно до цього спершу пропонується розглянути історичні погляди формування поняття «культура».

В епоху античності не існувало самостійного поняття «культура». Сенецького слова «обробіток душі» передбачав індивідуалізацію людини, її фізичний та розумовий розвиток.

Теологічний світогляд розглядало людину інакше, ніж античне. Це відбилося й у трактуванні поняття «культура». Замість нього вживається

споріднене, але має інше значення «cultus», що робить акцент на турботу і шанування вищої надприродної сили [1, с 65-69].

Епоха Відродження повертає та розглядає культуру у своєму первісному значенні як процес вирощування та обробки природи людиною, як процес удосконалення самої людини.

Поняття «культура» розвивалося в даний період у тісному зв'язку з «гуманізмом». Гуманізм (*studia humanitatis*, лат.), у перекладі з латинського означає вивчення всього, що становить цілісність людського духу [2, с. 77]. Є очевидним, що знову відроджується аспект античного розуміння культури, пов'язаний з ідеєю «окультурення», обробітку душі. У цей період людина займається розумовою діяльністю, наукою, саморозвитком, самовихованням.

Так, саме епоха Відродження дозволила наголосити на ролі людини (особистості) у формуванні та розвитку культурного середовища епохи та підготувала соціальні та теоретичні передумови для становлення поняття «культура» як самостійної філософської категорії.

Епоха Просвітництва часто ототожнювала поняття «культура» та «цивілізація». Наприклад, Ж.Ж. Руссо розглядає проблему відносини між культурою (цивілізацією), її досягненнями та щастям людини.

Гердер І., німецький просвітитель, у головній праці «Ідеї до філософії історії людства» (1784-1791 рр.) важливим моментом розуміння культури визначає те, що вона стає предметом філософської рефлексії. «...Немає нічого менше певного, ніж це слово – «культура», і немає нічого більш оманливого, як прикладати його до цілих століть та народів...» [2, с. 77-80].

Все, що відбувається в суспільстві, має бути пронизане «духом гуманності», який вічний та незмінний: досліджувати дух гуманності – справжнє завдання людської філософії... вона виявляє себе і в спілкуванні людей, і в державних справах, і в науках, і у мистецтвах».

Слід звернути увагу, що деякі автори вважають поняття «культура» та «цивілізація» тотожними. Тайлор Е.Б., наприклад, визначає, що культура і цивілізація тотожні та розуміє дані поняття в широкому етнографічному сенсі як

ціле, що складається зі знання, вірувань, мистецтва, моральності, законів, звичаїв та деяких інших здібностей і звичок, засвоєних людиною як членом суспільства.

Наступне пропонується розглянути співвідношення цивілізації та культури.

Слова «цивілізація» та «культура» латинського походження:

- Цивілізований – означає цивільний, державний.
- Культурний – означає вихований, освічений, розвинений, оброблений.

До того походження слів «культура» і «цивілізація» мають певні відмінності:

- Цивілізація – це все людство у всьому його багатстві.
- Культура – це досягнення цивілізації, досконале в ній, тріумф людського.

Крім цього можна виділити думку, що між поняттями «культура» та «цивілізація» позначені зовсім різні сутності:

Культура – стан науки чи суспільства на стадії високої творчої активності, в якій панують духовні ідеальні засади, цінності та устремління, а також продукти цієї діяльності. Людина в ній охоплена вільним прагненням до створення нового [3, с. 934].

Цивілізація – характеристика суспільства у фазі згасання творчої активності, переміщення діяльності з духовних предметів у сферу матеріального. Цивілізація – це винаходи технічних знарядь, найелементарніших знарядь примітивними людьми, всякий процес, що соціалізує. Культура – процес більш індивідуальний та глибший. Цивілізація старіша та первинна за культуру, культура, у свою чергу, утворилася пізніше. Цивілізація означає великий ступінь об'єктивації та соціалізації, культура ж більше пов'язана з особистістю та духом [4, с. 230].

У міру історичного розвитку поняття «культура» набуває ширшого соціального змісту та починає розглядатися як засіб вдосконалення суспільного устрою та особистості.

Розглянувши історичне походження поняття «культура», слід зупинитись на визначенні цього поняття.

Нині вивченням культури займається значна кількість наук – філософія, історія, археологія, соціологія, етнографія, мистецтвознавство, антропологія та інші. Існує понад 250 визначень культури, кілька десятків різних підходів до її вивчення, що включають ті чи інші сторони культури. Єдиного, цілісного підходу до визначення цього поняття немає. З урахуванням вищесказаного різні підходи до визначення поняття «культура» можуть бути наочно представлені в таблиці 1.1.

З поданих у таблиці 1.1 підходів до визначення поняття «культура» можна зробити висновок, що більшість точок зору розглядають культуру як творчу діяльність людини зі створення, утворення цінностей, матеріальних і духовних об'єктів.

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття «культура»

№	Підходи	Визначення поняття «культура»
1	Описовий	культура – це сума всіх видів діяльності, звичаїв, вірувань; вона як скарбниця всього створеного людьми включає книги, картини тощо, знання шляхів пристосування до соціального та природного оточення, мову, релігію, що склалися століттями.
2	Історичний	культура – результат історичного поступу, куди входить усе те, що штучно люди зробили, і що передається від покоління до покоління – знаряддя, символи, спільна діяльність, погляди тощо.
3	Нормативний	культура – це спосіб життя індивіда, який визначається соціальним оточенням.
4	Ціннісний	культура – це матеріальні та соціальні цінності групи людей, їх інститути, реакції поведінки.
5	Психологічний	культура – особливе пристосування людей до природного оточення та економічних потреб.
6	Структурний	культура – система певних ознак, по-різному пов'язаних між собою. Матеріальні та нематеріальні культурні ознаки, організовані навколо основних потреб, утворюють соціальні інститути, які є ядром культури.
7	Символічний	культура – організація різних феноменів (матеріальних предметів, дій, ідей, почуттів), що полягає у вживанні символів або залежить від цього.
8	На основі теорій навчання	культура – це поведінка, якій людина навчилася, а не отримала як біологічну спадщину.
9	Ідеологічний	культура – це потік ідей, що переходять від індивіда до індивіда у вигляді особливих дій (слів, наслідувань).

Створено автором за допомогою джерел: [2, с. 77-80; 3, с. 934; 6, с. 135]

Однією із суттєвих характеристик культури є її структура, що включає такі компоненти: матеріальна, духовна, художня, моральна та релігійна.

Розглянувши структуру культури, слід перейти до короткої характеристики кожного компонента структури культури. Необхідно зупинитися лише на двох із них: матеріальному та духовному.

Матеріальна культура – сукупність матеріальних об'єктів.

Духовна культура – знакова система, сприймаючи яку людина виявляє змістовну сторону і формує своє ставлення до неї.

Відповідно до п. 6 ч. 1 Закону України «Про культуру» передбачено, що культура – сукупність матеріального і духовного надбання певної людської спільноти (етносу, нації), нагромадженого, закріпленого і збагаченого протягом тривалого періоду, що передається від покоління до покоління, включає всі види мистецтва, культурну спадщину, культурні цінності, науку, освіту та відображає рівень розвитку цієї спільноти [7].

Важливим видається дослідження взаємодії суб'єктів та об'єктів культурної діяльності, від яких залежить її розвиток та функціонування, залучення людей до цінностей духовних, до розуміння сенсу життя, свого місця у світі, своїх взаємин у суспільстві. Саме на стику цих понять проявляються соціально-філософські аспекти культурного розвитку.

Традиційні уявлення про суб'єктно-об'єктну взаємодію засновані на активній та пасивній формі діяльності. Суб'єкт та об'єкт культури – поняття, що фіксують вихідні основи людської діяльності.

Суб'єкт – носій предметно-практичної діяльності та пізнання, джерело активності, спрямованої на об'єкт.

Суб'єкт культури у культурологічному розумінні – будь-яка соціальна спільність чи конкретний індивід, реалізує у системі предметно-практичної діяльності культуро-творчий початок, споживання та духовне освоєння об'єктів культури, відтворення себе, як людини певної історичної епохи [8].

Відповідно до п. 20 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про культуру» передбачено, що суб'єкти діяльності у сфері культури – фізичні та юридичні особи, що

провадять культурну діяльність або реалізують владні повноваження у сфері культури [7].

Об'єкт – філософська категорія, що виражає те, що суперечить суб'єкту у його предметно-практичної та пізнавальної діяльності. У культурологічному розумінні об'єкт культури – елемент, фрагмент буття культури, що є сферою реалізації активності та історичним результатом процесу предметно-практичної діяльності суб'єкта культури [8].

Відповідно до п. 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про культуру» передбачено, що об'єкти культурного призначення – цілісні майнові комплекси клубних закладів (клубів, будинків культури, палаців культури тощо), парків культури та відпочинку, бібліотек, музеїв, архівів історико-культурних заповідників, театральних-видовищних закладів (театрів, філармоній, концертних організацій, музичних колективів, ансамблів тощо), кінотеатрів, інших закладів культури; пам'ятки культурної спадщини, предмети колекцій, зібрання, фонди, будівлі, споруди культурного призначення та інші культурні цінності [7].

У соціально-філософському контексті інституційна діяльність провідних суб'єктів соціокультурного розвитку має багатофункціональний характер. Вони можуть виконувати функції, що стосуються не тільки культури, але й інших сфер соціального регулювання:

- 1) індивіди-творці, соціальні групи та творчі організації, що створюють духовно-культурні цінності;
- 2) держава у вигляді законодавчих та виконавчих органів здійснює культурну політику та впливає на соціокультурні процеси;
- 3) політичні партії та громадські об'єднання відображають відносини між соціальними групами суспільства та представляють їх інтереси, водночас впливають на зміст культурного життя суспільства;
- 4) культурно-освітні установи та наукові центри здійснюють культуралізацію різних груп населення;
- 5) культурно-побутова виступає суб'єктом соціальних послуг;

б) виробництво та економіка є інструментом матеріального життя суспільства та економічними методами (конструктивно чи деструктивно) впливають на регуляцію культурної діяльності;

7) недержавний сектор, комерційні структури, фізичні особи (меценати, спонсори) у кризових умовах проходять випробування на право стати суб'єктами культури [9, с. 8-12].

Всі вони так чи інакше доповнюють один одного та взаємодіють, створюючи суб'єктну та функціональну структуру соціокультурного розвитку суспільства.

Соціально-філософський та культурологічний сенси створення ієрархії суб'єктів соціокультурного розвитку на перехідний період передбачає суперечливий процес формування демократичної культури. Для сучасної соціокультурної ситуації потрібен перехід від директивного управління до гнучкого регулювання культурних процесів, самоорганізації культурного життя, розширення її соціальної бази. Ця тенденція вже позначилася тією чи іншою мірою у багатьох регіонах та відразу ж виявила проблеми та протиріччя, частина з яких корениться у попередньому періоді нашої історії, а частину можна розглядати як негативний наслідок реформаторських процесів.

Суб'єктно-об'єктні відносини у сфері культури мають більшу невизначеність, ніж у теоретико-філософській проблемі взаємодії суб'єкта та об'єкта суспільного розвитку. Велика кількість точок зору зводиться до кількох основних трактувань:

- суб'єкт є свідомість, об'єкт – природа, матерія;
- суб'єкт є цивільна людина, об'єкт – природа, матерія загалом. І тут як суб'єкт розглядається цивільна людина, сукупність індивідів, а суспільство – як соціального середовища (світ людини), у якому людина може розвиватися як суб'єкт пізнання та перетворення природи; суспільство – не суб'єкт, який використовує людину лише як засіб свого розвитку на кшталт гегелівської абсолютної ідеї, а єдність суб'єкта та об'єкта;

– суб'єкт – громадська людина, об'єкт – частина реальної дійсності, соціокультурне середовище життєдіяльності людини;

– суб'єкт-людина – це усупільнене людство, людське суспільство, і тоді «справжнім суб'єктом виступає людина як окремо взятий індивід, як суспільство». У разі допускається абсолютизація загального (суспільства), оскільки властивість бути «справжнім» суб'єктом належить лише суспільству загалом;

– І, нарешті, розширювальне трактування суб'єктно-об'єктного відношення, що означає застосування категорій «суб'єкт» та «об'єкт» до взаємодії будь-яких матеріальних систем [10, с. 141-143].

Термін «сфера культури» досить часто використовується як на сторінках друку, так і в усних виступах та висловлюваннях у засобах масової інформації. Слід зазначити, що «сфера культури» вивчається не лише вченими-економістами, а й бібліотекознавцями, культурологами, політологами тощо. При цьому відсутність чіткого уявлення про зміст даного поняття призводить до різночитань і не дозволяє оперативно використовувати і трактувати визначення «сфери культури», склад її елементів, джерела її фінансування. Відсутність чіткого уявлення про склад «сфери культури» та роль її установ у процесі суспільного відтворення не лише обмежує уявлення про значущість даної сфери в економіці та суспільстві, а й звужує уявлення про джерела та інструменти фінансування установ даної сфери [11, с. 8].

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про культури» передбачено положення видів та суб'єктів діяльності у сфері культури.

До основних видів діяльності у сфері культури належать:

– створення, виконання, тиражування, поширення (розповсюдження шляхом продажу, публічної демонстрації, публічного показу, публічного сповіщення, надання доступу тощо) та популяризація творів літератури і мистецтва;

– створення, збереження, охорона, використання та популяризація національного культурного надбання;

- проведення наукових досліджень у сфері культури, літературна і художня критика, кінокритика;
- організація відпочинку і дозвілля громадян;
- вироблення креативного продукту;
- навчання різним видам мистецтв та підготовка кадрів для сфери культури [7].

Суб'єктами діяльності у сфері культури є:

- держава в особі уповноважених органів виконавчої влади;
- територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування;
- професійні творчі працівники;
- наукові працівники, зокрема, музейних, бібліотечних закладів, історико-культурних заповідників, архівних установ;
- педагогічні працівники закладів освіти сфери культури;
- митці, які працюють на засадах мистецького аматорства;
- працівники культури;
- заклади культури, заклади освіти сфери культури, а також підприємства, установи та організації всіх форм власності, статuti (положення) яких передбачають провадження діяльності у сфері культури;
- окремі громадяни, об'єднання громадян, які провадять діяльність у сфері культури [7].

Якщо надавати економічне визначення сфери культури як «системи суспільних відносин щодо виробництва, розподілу та споживання культурних благ», то тут можна виділити чотири великі сектори економіки культури, що становлять відносно замкнуті області у складі цілого і є, по суті, інституційними одиницями сфери культури (табл. 1.2) [12, с. 45-47]:

Таблиця 1.2 – Сектори економіки у сфері культури

№	Сектор	Складова
1.	Державний	державна власність, бюрократичний тип, переважно некомерційний характер обміну
2.	Муніципальний	муніципальна власність, бюрократичний тип, переважно некомерційний характер обміну

3.	Неурядовий	приватна власність, самоврядування, некомерційний характер обміну
4.	Творчі промисловості	приватна власність, самоврядування, комерційний характер обміну

Джерело: [11; 12, с. 45-47]

Термін «сфера культури» використовується, як правило, для характеристики всіх елементів суспільства, в рамках яких здійснюється культурне відтворення, тобто до неї включаються різноманітні соціальні інститути, що спеціалізуються на даній функції. З цього погляду, «сфера культури» постає як широке розуміння поняття. У вузькому сенсі «сфера культури» представлена як група галузей культури, освіти, науки...; і як галузь національної економіки – у галузевому значенні.

Визначення «сфери культури», хоча оперує поняттям «сфера духовної культури», в рамках якої розглядається культурна діяльність та потреби. Використовуючи це обмеження, можна згрупувати види культурної діяльності з закладів культури, у яких ця діяльність здійснюється. До закладів культури належать ті установи та організації, в рамках яких організовується діяльність творців та споживачів духовних цінностей. Щодо установ, які організують лише тиражування та репродуктування цінностей культури, то вони належать до відповідних галузей промисловості та не включаються до системи закладів культури. Тобто, друкарні, кінофабрики, заводи теле- та радіоапаратури не можна відносити до закладів культури.

Узагальнюючи вищесказане, слід зауважити, що поняття «сфера культури» може бути характеризується з різних позицій: за принципом підвідомчості; за принципом участі установ у процесі виробництва, надання, розподілу культурних благ та послуг та за принципом виконуваних установами культури функцій у процесі суспільного відтворення.

Характеристика «сфери культури» з точки зору місця установ у процесі суспільного відтворення дозволяє, з одного боку, підкреслити значущість її

елементів в економіці, з іншого – у широкому сенсі уявити межі цієї сфери, зокрема, у взаємозв'язку зі сферою освіти [13, с. 67-69].

1.2. Механізми публічного управління у сфері культури: особливості європейського та вітчизняного підходів

Державне управління – це вид державно-владної діяльності з метою досягнення, реалізації, охорони та захисту публічних інтересів, забезпечення та реалізації регулятивних та інших функцій держави та ведення справами держави, змістом якої є комплексне планування, правове забезпечення та здійснення законодавчих, виконавчо-адміністративних, судових та контрольних-наглядових повноважень органів державної влади, включаючи правове та організаційно-ресурсне забезпечення, адміністрування та реалізацію послідовностей та комплексів управлінських рішень та встановлених законом інструментів (заходів, засобів та механізмів) державно-регулюючого та державно-адмініструючого впливу щодо різних сегментів предметно-об'єктної сфери такого управління, здійснення контрольних-наглядової та іншої правоохоронної діяльності у зазначеній галузі.

Сфера культури включає в себе діяльність як некомерційну, і комерційну (платні послуги), як місцевого, і міжнародного масштабу. Бізнес та культура в суспільстві тісно взаємодіють, доповнюють один одного – ця співпраця має політичний сенс, важливий для розвитку та перетворення суспільства [14, с. 136-137].

Публічне управління сферою культури представляє особливий інтерес, оскільки воно розкриває:

- технологічний зміст управління у сфері культури у різних організаціях;
- перспективи можливостей співпраці зі сферою культури інших сфер ділової активності;

– наростання вимог компетентності спеціалістів та працівників сфери культури.

Основним регулятором публічного управління сферою культури є правове регулювання, оскільки державне управління впливає на культурний розвиток суспільства та людини.

Питання публічного управління культурою є одним із найскладніших у загальній теорії громадського управління.

Очевидно, що особливості публічного управління в галузі культури залежать від рамок усталеного розуміння змісту поняття «культури» та меж галузі культури, від прийнятого в даній конкретній державі розуміння меж втручання та меж невтручання держави у сферу культури, а також від особливостей та стану культури в конкретній державі.

Відповідно до цього є сенс звернутися до значення поняття «культура» - у тих громадського управління у цій галузі.

Так, наприклад, Закон кантону Женева (Швейцарія) «Про культуру» від 16 травня 2013 року у статті 1 містить визначення поняття «культура», під якою розуміється вираження інтелектуальних, мистецьких та духовних характеристик суспільства чи соціальної групи. Закон також визначає культуру як компонент економічного розвитку та забезпечення соціальної згуртованості [15].

Пункт 1 статті 1 Закону Колумбії № 397 «Про культуру» від 7 серпня 1997 року також містить визначення культури, під якою розуміється сукупність безлічі відмінних духовних, матеріальних, інтелектуальних особливостей, властивих групі людей, у тому числі способу життя, гарантованих прав людини, системи цінностей, традицій та вірувань. Культура, як визначає пункт 2 статті 1 зазначеного Закону, у різних її проявах є національною та діяльною основою колумбійського суспільства загалом [16].

Сегментами зазначеної предметно-об'єктної області (чи, інакше, напрямками громадського управління) є:

- сфера бібліотечної діяльності та функціонування бібліотечних організацій;

- сфера музейної діяльності та функціонування музейних організацій;
- сфера театрального мистецтва та театральної діяльності, функціонування театральних установ;
- сфера кінематографа;
- сфера народної творчості;
- сфера танцювального мистецтва та хореографії, функціонування балетних установ;
- сфера образотворчого та скульптурного мистецтва;
- сфера музичного мистецтва;
- сфера циркового мистецтва, функціонування циркових установ;
- сфера археологічної діяльності;
- напрямок охорони матеріальних пам'яток історії та культури.

Цілі державного управління в галузі культури в різних державах можуть бути різними. Це багато в чому визначається цивілізаційними особливостями населення держави, традиціями державного управління загалом.

Так, наприклад, Департамент культури, засобів масової інформації та спорту Великобританії заявляє однією з цілей своєї діяльності у сфері культури забезпечення загального доступу до культури та мистецтва, підтримка осіб, які займаються культурою та мистецтвом, для усунення соціальних бар'єрів, а також покращення благополуччя та економіки Сполученого Королівства [17].

Міністерство культури і спадщини Нової Зеландії як основна мета своєї діяльності заявляє збагачення життя всіх жителів Нової Зеландії, підтримка динамічно розвивається, а також збереження культурної спадщини [18].

Як встановлює стаття 3 Союзного закону Швейцарії «Про просування культури» від 11 грудня 2009 року, розвиток культури у Швейцарії має на меті зміцнення культурної згуртованості та різноманітності у Швейцарії, забезпечення якості та різноманітності масової культури, створення сприятливих умов для осіб, які здійснюють діяльність у сфері культури, і культурних установ та організацій, забезпечення доступу населення до культури, а також просування швейцарської культури за кордоном [19].

Метою Союзного закону Швейцарії «Про культуру та кінематографічну продукцію» від 14 грудня 2001 року є заохочення різноманітності та виробництва якісної масової кінематографічної продукції, а також розвиток кінематографічної культури, як це встановлює стаття 1 [20].

Метою Союзного закону Швейцарії «Про міжнародну передачу культурних цінностей» від 20 червня 2003 року є регулювання ввезення, транзитів, вивезення та повернення культурних цінностей, що перебувають у Швейцарії, як це встановлює стаття 1. Під культурними цінностями відповідно до частини 1 статті 2 Союзного Швейцарії «Про міжнародну передачу культурних цінностей» від 20 червня 2003 року розуміються об'єкти, які з релігійних чи світських основ мають важливе значення для археології, історії, літератури, мистецтва, науки [21].

Держава, здійснюючи публічне управління у сфері культури, повинна заохочувати та стимулювати розвиток культури, здійснювати цензуру форми та змісту художніх та культурних проектів, захищати культурну спадщину (як встановлюють пункти 3-5 статті 1 Закону Колумбії № 397 «Про культуру» від 7 серпня 1997) [16].

Наступне пропонується розглянути напрями та інструменти публічного управління в галузі культури в зарубіжних країнах.

Сфера культури як галузь публічного управління має певну специфіку, що не дозволяє застосовувати щодо неї стандартні підходи та методи.

Обґрунтовано виділяти наступні напрями та інструменти публічного управління в галузі культури слід:

- захист мов та національних культур народів, що проживають у країні, створення умов для їх трансляції та відтворення;
- заохочення державою розвитку сфери культури та мистецтв, зокрема у вигляді надання підтримки, у тому числі фінансовій, культурним організаціям та установам, у формі створення державних культурних установ, а також у формі надання державних грантів;

- заохочення державою участі у культурному житті всього населення, зокрема у вигляді забезпечення культурних прав людини, заохочення розвитку масової культури, а також у вигляді розвитку бібліотечних ресурсів;
- здійснення державою рестриктивних та запобіжних заходів щодо антикультури та субкультур, агресивно ворожих та руйнівних по відношенню до традиційних форм культури в країні, та пов'язаних з ними «культурних» проектів;
- забезпечення відновлення, захисту, збереження та передачі майбутнім поколінням культурної та історичної спадщини держави;
- просування культури держави за кордоном, у тому числі, для забезпечення певного її іміджу;
- підтримка літератури та мистецтва, кінематографа, театру, цирку, музичної сфери;
- підтримка культурно-рекреаційних проектів та просторів;
- підтримка народного мистецтва та творчості;
- підтримка культурно-пізнавального туризму;
- здійснення контролю, нагляду та ліцензування у сфері культурної спадщини.

Наступне пропонується розглянути деякі особливості публічного управління в області, що розглядається, в декількох зарубіжних державах.

Нормативно-правовими актами, що регулюють деякі аспекти діяльності у сфері культури у Великій Британії, є Закон Великобританії «Про державні бібліотеки та музеї» від 1964 року, Закон Великобританії «Про надання обов'язкового примірника в бібліотеки» від 2003 року, Закон Великобританії «Про древні пам'ятки та археологічні райони» від 1979 року, а також Закон Великобританії «Про захист затонулих кораблів» від 1973 року.

Основним органом, який здійснює державне управління у сфері культури у Великій Британії є Департамент культури, засобів масової інформації та спорту.

В даний час Департамент культури, засобів масової інформації та спорту Великобританії реалізує кілька напрямків державної політики у галузі культури, зокрема такі.

По-перше, Департамент культури, засобів масової інформації та спорту Великобританії здійснює підтримку надання бібліотечних послуг місцевими органами публічної влади та забезпечення національної колекції опублікованих матеріалів [22]. Метою даного напряму державної політики у сфері культури є покращення бібліотечного обслуговування, задоволення потреб населення у літературі, спрощення доступу та споживання бібліотечних послуг [22].

По-друге, Департамент культури, засобів масової інформації та спорту Великобританії здійснює підтримку динамічного та життєздатного мистецтва та культури з метою покращення якості життя населення, забезпечення зростання економіки та залучення туристів з усього світу. Департамент культури, засобів масової інформації та спорту Великобританії визнає важливість свободи самовираження у мистецтві та вказує, що рішення держави щодо надання фінансування культурним організаціям та проектам мають прийматися незалежно [23].

По-третє, Департамент культури, засобів масової інформації та спорту Великобританії забезпечує захист, збереження та надання доступу до історичної спадщини в Англії, вказуючи на необхідність захисту та збереження історичної спадщини Англії на користь нинішньої та майбутніх поколінь, а також надання до них доступу населення.

Нормативно-правовими актами, що регулюють деякі аспекти діяльності у сфері культури у Новій Зеландії, є Закон Нової Зеландії «Про культурну власність (захист у збройних конфліктах» № 118 від 2012 року, Закон Нової Зеландії «Про історичні місця» від 1993 року, Закон Нової Зеландії «Про Кінематографічну комісію Нової Зеландії» № 61 від 1978 року, Закон Нової Зеландії «Про об'єкти, що охороняються» № 41 від 1975, Закон Нової Зеландії «Про телебачення Нової Зеландії» № 1 від 2003.

Основним органом, який здійснює державне управління у сфері культури у Новій Зеландії, є Міністерство культури та спадщини Нової Зеландії.

Міністерство культури та спадщини Нової Зеландії здійснює підтримку, у тому числі, фінансову художніх, культурних та спортивних організацій, надає консультації з питань культури уряду, проводить відповідні дослідження та надає ресурси для забезпечення доступу всього населення до культури та мистецтва [24].

Розглядаючи Францію, то в останні роки все більш поширеними стають різні форми партнерства між державними органами та установами, організаціями приватного сектору, зокрема, у вигляді державних закупівель, у різних сферах. Відповідно, також виникає питання про те, чи може у сфері культури державна закупівля стати одним із основних видів договірних взаємовідносин між асоціаціями та об'єднаннями, змістивши з цього місця грантові угоди. Однак культурні та мистецькі організації вважають, що це може створювати перешкоди для визнання та фінансування їхньої діяльності [25, с. 3].

Нормативно-правовими актами, що регулюють деякі аспекти діяльності у сфері культури у Швейцарії, є Союзний закон Швейцарії «Про просування культури» від 11 грудня 2009 року, Союзний закон Швейцарії «Про культуру та кінематографічну продукцію» від 14 грудня 2001 року, Союзний закон Швейцарії «Про міжнародну передачу культурних цінностей» від 20 червня 2003 року, а також закони кантонів, наприклад, Закон кантону Женева «Про культуру» від 16 травня 2013.

Союзний закон Швейцарії «Про просування культури» від 11 грудня 2009 року регулює просування та підтримку культури Конфедерацією в таких галузях, як збереження культурної спадщини, художня та культурна творчість, зокрема, підтримка молодих талантів, художнє та культурне посередництво, обміни між культурними та мовними співтовариствами у Швейцарії, із зарубіжними країнами (відповідно до статті 1) [19].

Розглядаючи систему публічного управління в Україні, то слід наголосити, що для забезпечення повноцінного розвитку культурної сфери необхідною

умовою є організація та здійснення державного управління на засадах чітко визначених принципів, які є регулятивними настановами, що пов'язують мету зі способами її досягнення, вказують на можливі або ж необхідні шляхи, механізми, засоби реалізації поставленої мети в розвитку культури [26, с. 60].

Децентралізація державного управління у сфері культури не має бути самоціллю. Світовий досвід свідчить про те, що запозичення управлінських моделей (від тих, що передбачають розгалужену та ієрархізовану системи державних органів з питань культури, до тих, де аналогічні функції виконують недержавні або напівдержавні автономні структури) може дати позитивний результат, якщо воно здійснюється критично і вибірково, з урахуванням конкретних економічних та політичних умов країни, притаманних їй традицій взаємодії суспільства і влади.

Перспективним напрямом децентралізації в Україні є більш широке залучення до діяльності в культурному секторі неурядових, у тому числі благодійних організацій із передачею їм частини наглядових, управлінських та інших повноважень [27, с. 89].

Світовий досвід дає розуміння того, що підходи до публічного управління сферою культури, зокрема забезпечення громадян культурними благами, не є стандартизованими та залежать від багатьох факторів: як від традицій, так і фінансової спроможності держави.

Успішність практики, які функціонують в інших країнах, не надає гарантію на ефективність їх застосування в Україні, проте впровадження та їх розгляд є необхідним для нашої країни.

Для успішного досягнення цілей децентралізації державного управління у сфері культури необхідно забезпечити реалізацію таких принципів цього процесу:

- оптимального поєднання централізації і децентралізації управлінської діяльності у цій сфері;
- чіткого розподілу функцій між центральними органами державної влади і органами місцевого самоврядування;

- забезпечення доступності до культурної творчості найширших верст населення;

- бережливого ставлення до національної культурної спадщини та гармонійного поєднання її надбань з сучасними духовними процесами і тенденціями в Україні й світі;

- узгодження загальнонаціональних завдань у культурній сфері з регіональними особливостями й інтересами;

- фаховості та компетентності суб'єктів культурної політики;

- максимально можливого залучення бюджетних асигнувань і приватних коштів у фінансування культурної сфери [27, с. 94].

Серед інструментів забезпечення громадян культурними благами, що використовуються у світових практиках, в Україні можуть бути застосовані такі як функціонування автономних від органів державної вклади інституцій, що покликані реалізовувати державну політику в сфері культури України, створення мережі приватних організацій, що виконуватимуть функцію із забезпечення громадян базовими культурними благами, диверсифікація джерел фінансування сфери культури в Україні.

В Україні існує значна кількість культурних інституцій, які створюють, популяризують та транслюють культурні продукти. Частина з них працює під патронатом держави, інші спонтанно створюються людьми зацікавленими у творчому спілкуванні або розв'язанні певних проблем. У своїй діяльності вони враховують ідеї інформаційної відповідальності, патріотизму, громадянської солідарності, толерантності та волонтерства. Такі культурні інституції є складовою національного інформаційно-культурного простору [28, с. 447].

Складовими елементами національного інформаційно-культурного простору є:

- творці культурно-мистецьких цінностей (творів, виконань, мистецьких проектів) – автори, виконавці, продюсери, постановники (професійні творчі працівники та аматори, мистецькі колективи);

- національні культурні виробники (тиражувальники);

- канали культурної комунікації (зокрема телеканали, радіоканали, мережі мовлення, кіномережі, мережі бібліотечних та клубних закладів, мережі промоції та дистрибуції культурного продукту);
- споживачі культурного продукту, індивідуальні та колективні;
- регуляторні структури – органи та системи регулювання інформаційно-культурної діяльності й саморегулювання культурно-мистецького середовища [29].

Висновок до першого розділу

Було досліджено теоретичні основи публічного управління у сфері культури і таким чином, можна сказати, що структура саме культури є широким явищем. Всі її складові та елементи взаємодіють, таким чином вони створюють єдину систему культури

Отже, можна зробити висновок, що категорія «сфера культури» є динамічною та розвивається разом з розвитком суспільства та культури. З появою нових технологій та інновацій, змінюються форми творення та споживання культурних продуктів, тому і змінюється зміст цієї категорії. Сфера культури стає все більш різноманітною та комплексною, охоплюючи різні галузі культури та творчості, що спричиняє появу нових можливостей та викликів для її розвитку. Відтак, важливо продовжувати вивчати та аналізувати еволюцію цієї категорії, щоб зрозуміти її сутність та внести свій внесок у розвиток культури як важливої складової суспільства.

Сфера культури - це галузь діяльності, пов'язана з творчістю, мистецтвом, історією, традиціями та іншими аспектами культури. Вона включає у себе різноманітні види мистецтва, такі як музика, література, театр, кіно, живопис, скульптура, архітектура та інші.

Також до сфери культури відносяться музеї, бібліотеки, архіви та інші установи, що зберігають та досліджують культурну спадщину. Крім того, до

сфери культури можна віднести туризм, спорт та інші види дозвілля, що пов'язані з культурою та її сприйняттям.

Сфера культури має велике значення для суспільства, оскільки вона допомагає зберігати культурну спадщину, формувати та розвивати національну та міжнародну ідентичність, підвищувати рівень освіти та культурного розвитку населення, сприяє розвитку творчих здібностей людей та забезпечує культурне дозвілля.

Здійснено аналіз світового досвіду публічного управління у сфері культури, а отже, механізм публічного управління у сфері культури має свої особливості як в Європейських країнах, так і в Україні. У Європейських країнах публічне управління культурою зазвичай базується на принципах державної підтримки та регулювання, що забезпечує стабільність та контроль над розвитком культури. Водночас, в Україні публічне управління культурою ще не до кінця сформоване та потребує розвитку.

У вітчизняному підході до публічного управління культурою акцент зазвичай робиться на підтримці та розвитку національної культури та спадщини, що є важливим фактором для збереження культурної ідентичності країни. З іншого боку, в Європейських країнах зазвичай більше уваги приділяється підтримці різноманітності та розвитку культурного плюралізму.

Усі механізми публічного управління мають свої переваги та недоліки, тому важливо забезпечити баланс між державною підтримкою та регулюванням з одного боку та свободою творчості та саморегуляцією з іншого. У кожній країні необхідно розробляти та впроваджувати механізми публічного управління, що відповідають національним потребам та особливостям культурної сфери, з метою підтримки розвитку та збереження культурної спадщини та ідентичності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

2.1. Аналіз нормативно-правових основ формування механізмів публічного управління у сфері культури

Законодавство про культуру зазвичай включає в себе закони та правила, які стосуються різних аспектів культурного життя, таких як захист культурної спадщини, фінансування культурних проєктів, питання авторських прав та інші.

Один з найважливіших аспектів законодавства про культуру – це захист культурної спадщини. Багато країн мають закони, що захищають історичні пам'ятки, музеї, архіви та інші культурні об'єкти від руйнування, забруднення та інших форм знищення. Також існують закони про захист національної культурної спадщини, які стосуються збереження та популяризації культурних традицій та мистецтва.

Інший важливий аспект законодавства про культуру – це фінансування культурних проєктів. Багато країн надають державну підтримку культурним проєктам, таким як мистецькі виставки, фестивалі, театральні вистави та інші заходи. Це може здійснюватися через державні гранти, пільги для культурних організацій та інші форми допомоги.

Законодавство про культуру також може стосуватися питань авторських прав. У багатьох країнах є закони, що захищають авторські права на твори мистецтва, літератури та музики.

Міністерство культури та інформаційної політики України (далі – МКІП) є органом виконавчої влади, який відповідає за реалізацію державної політики у сфері культури та інформаційної політики [30].

Головна мета МКІП полягає в забезпеченні розвитку культури та культурної спадщини в Україні, підтримці мистецтва та творчості, а також

забезпечення права громадян на доступ до інформації та захист їх інтересів в цій сфері.

До основних функцій МКІП належить:

- розробка та реалізація державної політики в галузі культури та інформаційної політики;
- організація та проведення культурних заходів, фестивалів, концертів та інших подій;
- підтримка розвитку мистецтва та творчості, зокрема шляхом надання державних грантів та стипендій творцям та митцям;
- збереження та відновлення культурної спадщини, охорона пам'яток культури та архітектури;
- забезпечення права на доступ до інформації та контроль за її поширенням в Україні;
- захист прав авторів та інтелектуальної власності в сфері культури та інформації [30].

МКІП є важливим органом в системі управління культурною та інформаційною сферами в Україні, його робота спрямована на підвищення якості культурного життя громадян та розвиток культурної індустрії країни.

Додатково необхідно зазначити, що у Верховній Раді України діє комісія з питань культури та духовності, яка займається координацією законодавчої діяльності у сфері культури та духовності.

Діяльність комісії ВР України з питань культури полягає у таких напрямках:

1. Розробка та підготовка законопроектів та ініціатив з питань культури та духовності.
2. Розгляд та аналіз проектів законів, які стосуються культурної та духовної сфер в Україні.
3. Організація зустрічей, консультацій та нарад зі спеціалістами, громадськими організаціями, митцями та іншими зацікавленими сторонами з питань культури та духовності.

4. Проведення аналізу роботи відповідних органів у сфері культури та духовності.

5. Здійснення контролю за виконанням законодавства в галузі культури та духовності.

6. Сприяння взаємодії між відповідними органами державної влади та громадськими організаціями у сфері культури та духовності [30].

Комісія з питань культури та духовності Верховної Ради України є важливим органом, який забезпечує взаємодію між законодавчою та виконавчою владою в галузі культури та духовності, сприяє розвитку культурної та духовної сфер в Україні та захищає інтереси митців та громадян.

Розглядаючи компетентності місцевих органів влади у сфері культури, то необхідно зазначити, що відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» місцеві органи влади мають компетенції у сфері культури [31].

Зокрема, місцеві ради відповідають за розвиток та збереження культурної спадщини, організацію культурно-масових заходів та фестивалів, фінансування культурних закладів та інших культурних ініціатив на місцевому рівні.

Крім того, місцеві органи влади мають право затверджувати програми розвитку культури на своїй території, забезпечувати підтримку художніх та культурних проектів, організовувати культурні заходи для дітей та молоді, та забезпечувати доступ до культурних закладів та подій для всіх жителів міст та сіл на їх території.

У місцевих органах влади також можуть бути створені відповідні комісії, які займаються питаннями культури та сприяють розвитку цієї сфери на місцевому рівні.

Тому, місцеві органи влади мають важливу роль у розвитку культури на місцевому рівні в Україні.

Законодавство про культуру зазвичай містить низку стандартів, показників та індикаторів, які мають забезпечуватись державою в сфері культури. Найбільш поширеними з них можна виділити наступні (табл. 2.1):

Таблиця 2.1 – Стандарти держави у забезпеченні культури

№	Напрямки	Характеристика
1.	Фінансування культури	Держава повинна забезпечувати достатнє фінансування культурної сфери, що включає підтримку мистецтва, культурних проєктів, заходів та закладів.
2.	Доступність культури	Держава має забезпечувати доступність культурних заходів та закладів для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, рівня доходу або місця проживання.
3.	Різноманітність культурних заходів та закладів	Держава повинна забезпечувати різноманітність культурних заходів та закладів, щоб задовольнити потреби різних груп населення.
4.	Збереження культурної спадщини	Держава має забезпечувати збереження культурної спадщини, що включає підтримку реставрації пам'яток культури, захист культурної спадщини від вандалізму та знищення, а також популяризацію національної та світової культурної спадщини.
5.	Підтримка творчості	Держава повинна забезпечувати підтримку творчості та розвиток мистецьких об'єднань, що включає підтримку роботи мистецьких шкіл, студій та центрів, організацію конкурсів та фестивалів.
6.	Освіта в галузі культури	Держава має забезпечувати доступність освіти в галузі культури.

Джерело: [33; 34, с. 27; 35, с. 117-120]

2.2. Аналіз системи фінансування сфери культури

Для аналізу даних з бюджетів України про фінансування культурної сфери за період з 2019 по 2021 роки можна скористатися офіційними статистичними даними, що зберігаються відповідними урядовими органами.

Одним з найбільш важливих джерел інформації є «Державний бюджет України», який публікується щорічно і містить детальну інформацію про видатки уряду на різні галузі економіки, зокрема на культуру. З цього джерела можна отримати інформацію про загальний обсяг видатків на культуру, а також про окремі програми та проєкти, які фінансуються з бюджету.

Крім того, можна скористатися статистичною інформацією, яка публікується Державним комітетом статистики України, зокрема щодо видатків

на культуру в регіонах країни. Ця інформація може дати змогу оцінити рівень розвитку культурної сфери в різних регіонах та зробити висновки щодо ефективності державної політики у цій сфері [36, с. 50].

Для більш детального аналізу можна використовувати методи дослідження даних, зокрема збір і аналіз статистичних даних, порівняння різних періодів та регіонів, аналіз тенденцій та прогнозування розвитку культурної сфери в майбутньому.

Аналіз даних з бюджетів України про фінансування культурної сфери може бути корисним інструментом для оцінки ефективності державної політики в цій галузі, виявлення проблемних місць та розробки заходів для покращення стану.

Для початку, потрібно вивчити дані про виділення коштів на культуру за останні кілька років. Це дозволить оцінити тенденції в розподілі бюджету на культуру та зрозуміти, чи є зростання або зниження фінансування.

Національна політика виділення коштів на культуру в Україні залежить від різних факторів, таких як економічна ситуація в країні, приділення уваги культурному розвитку на державному рівні, та інші.

Однак, за останні кілька років, можна виділити деякі тенденції виділення коштів на культуру в Україні (рис. 2.1).

У Державному бюджеті на 2021 рік МКІП передбачено 200 млн грн для надання субвенції на створення центрів культурних послуг. Створення таких центрів, відповідно до Всеукраїнського репрезентативного опитування КМІС, проведеного в 2020 році, підтримує 81% українців [37].

За ініціативи МКІП та підтримки Швейцарії запущено пілотний проект «Центри культурних послуг, як інструмент згуртованості громади» в 7 територіальних громадах. Нагадаємо, що в цілому до участі у проекті подали заявки 198 територіальних громад з 7 областей України. Всі вони готові будувати ЦКП і потребують правових підстав для співфінансування [37].

Зокрема, в 2022 році з бюджету України на культуру виділено 1,8 мільярдів гривень. У порівнянні з попереднім роком, це приблизно на 13% більше.

У 2021 році з бюджету України на культуру було виділено 1,6 мільярдів гривень. Це на 9% більше, ніж у 2020 році, коли з бюджету на культуру виділили 1,4 мільярдів гривень.

У 2020 році з бюджету України на культуру було виділено 1,4 мільярдів гривень.

У 2019 році з бюджету України на культуру було виділено 1,7 мільярдів гривень, що є найбільшим показником за останні роки [38].

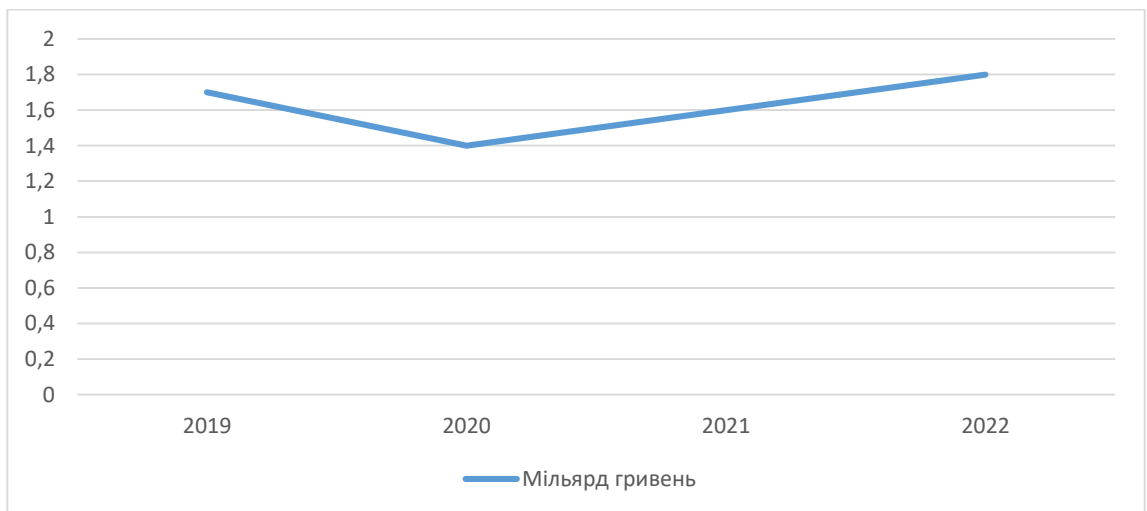

Рис. 2.1 – Обсяги фінансування в сфері культури в 2019 – 2022 рр. (млрд. грн)

Важливо також зазначити, що окрім виділення коштів з бюджету, культурні проекти в Україні можуть отримувати фінансування від приватних спонсорів, грантових програм, та інших джерел.

Далі, можна проаналізувати, як розподіляються ці кошти між різними секторами культури, такими як музеї, театри, кіно, література тощо. Це дозволить визначити, чи є достатньо ресурсів для кожного сектора та чи необхідно перерозподілити кошти.

Розподіл виділених коштів державою між різними секторами культури може відрізнятись в залежності від конкретної країни та її законодавства. Однак,

загалом, це робиться за допомогою державних програм та конкурсів на отримання грантів.

Зазвичай, державні програми передбачають розподіл виділених коштів між різними секторами культури з урахуванням їхньої важливості та потреб. Наприклад, деякі країни можуть виділяти більше коштів на підтримку музейної справи та збереження культурної спадщини, тоді як інші можуть акцентувати увагу на розвитку театрального мистецтва, кіно або літератури.

Конкурси на отримання грантів дають можливість різним культурним проектам та інституціям подати свої заявки на отримання державної фінансової підтримки. У таких конкурсах зазвичай враховуються критерії якості та значимості проекту для розвитку культури в країні.

Загалом, метою розподілу державних коштів між різними секторами культури є підтримка різноманітності та розвитку культурного життя в країні, збереження та просування культурної спадщини, а також підтримка талановитих та обдарованих художників та творців.

В Україні виділення коштів на розвиток культури та мистецтва здійснюється згідно з Державною програмою розвитку культури на 2021-2025 роки, яка передбачає розподіл коштів між різними секторами культури [39].

Зокрема, у програмі передбачено виділення більшої частини коштів на розвиток музейної справи, зокрема на реставрацію та збереження культурної спадщини. Також планується підтримка театральної справи, кіноіндустрії, літератури, музичного мистецтва та народних промислів.

Крім того, уряд України розробляє різні програми та конкурси на отримання грантів, що дають можливість культурним проектам та інституціям отримати державну фінансову підтримку. Наприклад, програма «Культурні столиці України» передбачає виділення коштів на розвиток культурного життя та туризму в різних містах України.

Загалом, розподіл виділених коштів між різними секторами культури в Україні здійснюється з урахуванням потреб кожного сектору та метою

збереження та розвитку культурної спадщини та розширення можливостей для творчих талантів.

Також, важливим етапом аналізу є вивчення результатів використання коштів на культуру. Для цього можна дослідити, які культурні проекти отримали фінансування та який був їх вплив на громадське життя (табл. 2.2). Це може включати оцінку кількості відвідувачів, якості виставок, фільмів тощо.

Таблиця 2.2 – Культурні проекти в Україні

№	Найменування проекту	Характеристика
1.	«Культурні столиці України»	Ця програма дозволяє містам України здійснювати культурні проекти та заходи, отримуючи на це державну фінансову підтримку. У 2021 році серед міст-учасників були Харків, Ніжин, Миколаїв, Кам'янець-Подільський та інші. Ці міста отримали кошти на реалізацію різноманітних культурних проектів, включаючи фестивалі, концерти, виставки та інші заходи. Такі заходи мають великий вплив на громадське життя, зокрема на підтримку культурного життя міст та розвиток туризму.
2.	«Книжковий Арсенал»	Це щорічний книжковий фестиваль, який відбувається в Києві та є найбільшим культурним заходом для книжкової індустрії в Україні. Фестиваль отримує державну фінансову підтримку та привертає більше 100 тисяч відвідувачів щороку. Цей захід популяризує книжкову культуру та сприяє розвитку інтелектуального потенціалу українців.
3.	«Тиждень моди в Києві»	Цей захід є одним з найбільших у своєму роді в Україні та є важливим для розвитку модної індустрії країни. Захід отримує державну фінансову підтримку, а також спонсорські кошти від бізнесу. «Тиждень моди в Києві» проводиться двічі на рік та збирає модельєрів, дизайнерів, представників ЗМІ та модних блогерів з України та інших країн світу. Цей захід не тільки сприяє розвитку модної індустрії в Україні, але й популяризує українську культуру та підвищує її престиж на міжнародній арені.

Джерело: [40; 41; 42; 43]

Аналіз даних може допомогти виявити проблемні місця в фінансуванні культури. Наприклад, може виявитися, що деякі сектори культури мають низький рівень фінансування порівняно з іншими, або що деякі регіони України не отримують достатньо коштів на розвиток культури.

Таким чином, на основі аналізу можна запропонувати заходи для покращення стану культурної сфери. Заходи для покращення стану культурної сфери можуть включати (табл. 2.3):

Таблиця 2.3 – Заходи для покращення стану культурної сфери

№	Зміст заходу	Цілі заходу
1.	Збільшення фінансування	Уряд може виділяти більше коштів на розвиток культури, щоб підтримати музеї, театри, галереї та інші культурні установи.
2.	Підтримка молодих талантів	Заохочувати інтерес молоді до культури через проведення конкурсів, грантів та стипендій для тих, хто проявляє талант в галузі мистецтва та культури.
3.	Розвиток туризму	Створити привабливі туристичні маршрути та події, щоб залучати більше людей до культурного життя країни.
4.	Розвиток та збереження національної культури	Підтримувати національні традиції, музеї та інші культурні установи, щоб зберегти історію та культуру країни.
5.	Запровадження інновацій	Використовувати нові технології та формати, щоб залучати більше людей до культурних подій та розвивати інноваційні проекти в галузі культури.
6.	Запровадження культурних програм	Організація культурних програм для різних вікових груп, щоб зацікавити більше людей до культурних подій.
7.	Підтримка інтернаціонального обміну	Залучати іноземні культурні експертів та артистів для співпраці з місцевими талантами та взаємної культурної обміну.
8.	Підвищення культурної грамотності	Розвиток освітніх програм та проектів, що спрямовані на підвищення культурної грамотності населення, зокрема шляхом залучення до культурного життя.

Джерело: [44; 45]

Сьогодні фінансове забезпечення культури майже повністю залежить від бюджетних асигнувань, яке проводиться не в належному обсязі, що призводить до знищення культури.

Бюджет 2022 року на культуру, креативні індустрії та інформаційну політику – 14,5 млрд грн. У тому числі субвенції – 1,8 млрд грн. Додаткові 4,6 млрд грн – це ще й визнання їх вагомості.

Основні пункти державного бюджету на 2022 рік на культуру, креативні індустрії та інформаційну політику такі [46]:

– В рамках програми «Велика Реставрація» на відновлення закладів загальнодержавного значення, будівництво Меморіалу жертв голодомору та Меморіалу Героїв Небесної Сотні та на реставрацію пам'яток культурної спадщини місцевого значення передбачено 3,6 млрд грн.

– Посилюється напрямок інформаційної безпеки держави. Передбачені видатки на Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки й розширення мережі Укрінформу, а також його мовлення за кордоном. Враховано також здійснення заходів у сфері захисту національного інформаційного простору. На все це виділяється 631,2 млн грн.

– Заплановано фінансування Державної інспекції культурної спадщини України – 13,8 млн грн, а також Державної служби охорони культурної спадщини України – 19,3 млн грн. Вони нарешті запрацюють [46].

- На збереження історико-культурної та архітектурної спадщини в національних і державних заповідниках виділяється 597,7 млн грн. Також депутати збільшили фонд розвитку закладів загальнодержавного значення. Це дасть змогу посилити якість їхньої діяльності та планувати будівництво. Загальна сума – 1,8 млрд грн.

– Для реалізації планів Українського інституту національної пам'яті бюджетом передбачено 167,3 млн грн. Сума враховує заходи з реалізації державної політики у сфері відновлення та збереження національної пам'яті, забезпечення діяльності Національного меморіального комплексу Героїв Небесної Сотні – Музею Революції гідності та Галузевого державного архіву.

– На діяльність Українського інституту книги, підтримку книговидавничої справи та популяризацію української літератури у світі виділяється 335,5 млн грн, що фінансово посилює напрямок.

– На забезпечення діяльності національних музеїв, національних і державних бібліотек та культурно-просвітницьких центрів передбачено 1,1 млрд грн. Тут врахована субвенція місцевим бюджетам на створення центрів культурних послуг (ЦКП) – 100 млн грн. [46]

– На забезпечення функціонування Українського культурного фонду, у тому числі здійснення Фондом заходів з підтримки проєктів – 703 млн грн.

– Передбачено кошти для підготовки кадрів для сфери культури і мистецтва закладами фахової передвищої та вищої освіти – 1,6 млрд грн. У тому числі капітальні видатки розвитку для Київського державного хореографічного училища – 132 млн грн.

– На загальнодержавні заходи у сферах культури та мистецтв, охорони культурної спадщини, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей, державної мовної політики, міжнаціональних відносин, релігії та захисту прав національних спільнот із врахуванням проведення Днів України в Європі та Міжнародного мистецького форуму – 469 млн грн.

– На діяльність Державного комітету телебачення і радіомовлення України передбачено 2 млрд грн, враховуючи здійснення заходів з питань європейської та євроатлантичної інтеграції в інформаційній сфері. З цієї суми фінансова підтримка Національної суспільної телерадіокомпанії України склала майже 1,9 млрд грн.

– Робота національних художніх колективів, концертних організацій та їх дирекції, національних і державних циркових організацій – 942,7 млн грн.

– Надання освіти закладами загальної середньої та позашкільної освіти державної форми власності, методичне забезпечення діяльності закладів освіти – 273,6 млн грн.

– На діяльність Державної служби України з етнополітики та свободи совісті – 17,2 млн грн.

– Для Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти – 20,1 млн грн.

Крім того, вперше фінансуватиметься цифровізація культури. На це передбачено 40 млн грн. [46]

Неможливо не зачепити питання руйнування культурних об'єктів та пам'яток України від час активної фази війни у 2022 року. Руйнування культурних об'єктів та пам'яток на території України під час активної фази війни

у 2022 році є надзвичайно трагічним та неприпустимим. Це призводить до втрати цінних культурних спадщин та невідновного пошкодження історичних місць.

На жаль, війна завжди призводить до руйнування культурних об'єктів та пам'яток, і Україна не є винятком. За повідомленнями ЗМІ та організацій, що займаються захистом культурної спадщини, під час конфлікту в 2022 році постраждали численні культурні пам'ятки, такі як церкви, замки, музеї та інші історичні споруди.

Станом на 1 вересня 2022 року загальна сума прямих задокументованих збитків житловій та нежитловій нерухомості, іншій інфраструктурі склала понад \$127.0 млрд (за вартістю заміщення) [47, с. 3].

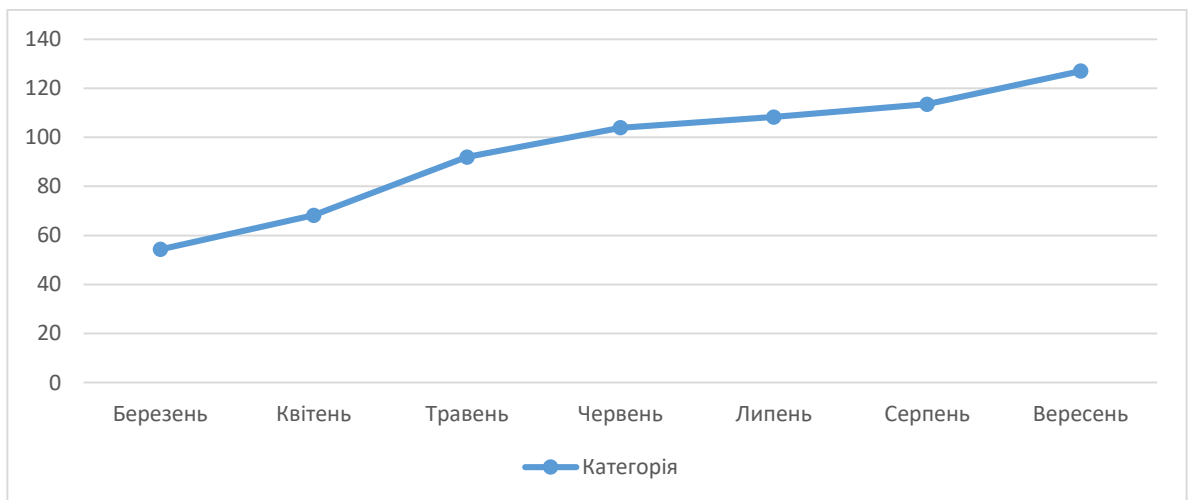

Рис. 2.1 – Динаміка сукупної оцінки прямих втрат економіки України, \$ млрд [47, с. 3; 48]

Окрім того, було здійснені викрадення та вивезення цінних культурних скарбів з музеїв та інших культурних установ.

Такі дії негативно впливають на культурну спадщину України та вносять свій вклад у загострення конфлікту. Необхідно звернути увагу на це питання та вжити заходів для захисту культурних об'єктів та пам'яток від подальшого руйнування.

Культура, спорт та туристична сфера зазнали значних втрат внаслідок військових дій не тільки з точки зору їх розміру в загальній частині втрат, але й

з точки зору моральної цінності. Культурна сфера є особливою частиною національної ідентичності й тому відновлення постраждалих культурних установ і об'єктів займатимуть важливе місце в процесі відбудови країни у післявоєнний час. Водночас туристична сфера є однією з важливих у розвитку привабливості країни, як з точки зору економіки, так і сприянні інтеграції країни у світовий та європейський простір.

Через велику інтенсивність бойових дій на сході та півдні України, а також регулярні ракетні обстріли по всій її території, більшість культурних та спортивних установ припинили свою роботу, або значно її скоротили. Як наслідок, 12,5 млн жителів принаймні 6 областей країни (Донецька, Запорізька, Луганська, Миколаївська, Харківська, Херсонська області) втратили доступ до послуг, ще 13 млн людей з 7 областей обмежені в їх отриманні.

Втрати національної культурної спадщини складно оцінити з огляду не лише на фізичну вартість об'єктів, але й через їх культурну цінність. Гаазька конвенція 1954 року, до якої Україна приєдналась у 2020 році, зобов'язує країни утримуватися від учинення ворожого акту проти культурних цінностей під час збройного конфлікту [49].

За даними реєстрів національної культурної спадщини в Україні налічується біля 15,5 тис. об'єктів культурної спадщини, з них біля 1,2 тис. – об'єкти загальнодержавного значення та 14,3 тис. – місцевого. Ці об'єкти впорядковано за вісьмома типами: історичні, архітектурні, археологічні пам'ятки, ландшафт, об'єкти монументального мистецтва, об'єкти містопланування / містобудування, об'єкти садово-паркового мистецтва та об'єкти науки і техніки [50].

Загалом, внаслідок бойових дій з початку повномасштабного вторгнення зазнали руйнувань важливі культурні та релігійні об'єкти, серед яких Свято-Успенська Святогірська лавра, Маріупольський драматичний театр, Національний літературно-меморіальний музей Григорія Сковороди, Музей старожитностей у Чернігові, Харківський будинок «Слово» та багато інших. Окрім цього, були втрачені деякі колекції мистецтв, зокрема колекція скіфського

золота, що виявлена археологами у 50-х роках минулого сторіччя, яке, вірогідно, було вивезено окупаційною владою з Мелітопольського краєзнавчого музею [51].

Наразі оцінка втрат культурної спадщини базується на даних щодо пооб'єктного переліку пошкоджених/зруйнованих об'єктів, наданих свідками та місцевими адміністраціями, що створює ризики неповноти даних щодо переліку пошкоджених об'єктів. Через відсутність доступу до більшості постраждалих об'єктів через їхнє розташування у районах бойових дій, перелік є неповним та продовжує зростати.

За оцінками Світового банку, станом на кінець липня, втрати нерухомої культурної спадщини оцінюються в понад \$900 млн, рухомої – \$200 млн [47, с. 9].

З початку військової агресії Росії, відповідно до задокументованих втрат, в Україні зазнали ушкоджень 77 храмів/церкв, 335 будинки культури/палаці культури, 33 музеї, які переважно знаходяться в 14 областях країни: Дніпровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Київська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Сумська, Харківська, Херсонська, Чернігівська та м. Київ (рис. 2.2) [47, с. 9].

Станом на 1 вересня частка прямих збитків завданих інфраструктурі сфер культури, спорту та туризму складають \$2 млрд. Загалом від початку війни пошкоджено чи зруйновано щонайменше 775 об'єктів культури, 80 релігійних споруд (табл. 2.3) [47, с. 9].

Також слід зазначити, що від початку російської агресії на території України, розпочатої ще 2014 року, українські пам'ятки культурної спадщини «потерпають від вандалізму загарбників та постійно перебувають під загрозою».

Ситуація зі збереженням української культурної спадщини особливо загострилася від 24 лютого 2022 року, коли регулярні армійські частини Російської Федерації розпочали масштабну війну в Україні, кажуть в МКІП.

Як зазначили в Міністерстві культури та інформаційної політики України: «Зокрема, внаслідок наступу російських військ було знищено Історико-

красознавчий музей в с. Іванків на Київщині. Внаслідок ракетно-бомбових ударів, нанесених російськими військами по містах Харків та Чернігів, частково зруйнованими та пошкодженими виявилися десятки пам'яток архітектури та історії. Значних руйнувань зазнала архітектурна пам'ятка – будівля кінотеатру ім. Щорса в центрі м. Чернігова, історична споруда школи по вул. Шевченка у м. Харкові, дерев'яна Покровська церква кінця XIX ст. в с. В'язівка на Житомирщині.

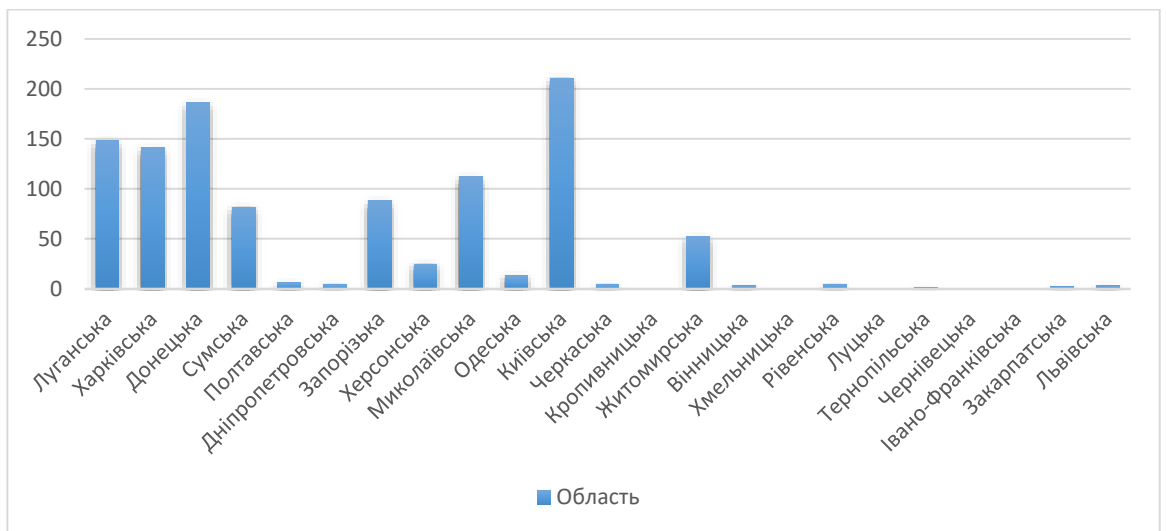

Рис. 2.2 – Кількість зруйнованих/пошкоджених об'єктів культури, од. [47, с. 9; 48]

Також наявна інформація щодо локальних пошкоджень внаслідок російських бомбардувань таких архітектурних шедеврів, як Успенський собор в Харкові та ансамбль Троїцько-Іллінського монастиря в Чернігові. Зафіксовані неодноразово приклади пошкоджень саме громадських та культових споруд свідчать про невибірковість вчинених російськими військами обстрілів, що є безперечними ознаками воєнних злочинів, вчинених Російською Федерацією стосовно українського народу та його культурної спадщини» [52].

Спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури (далі – ЮНЕСКО) підтвердила пошкодження 207 об'єктів

культурної спадщини в Україні від початку широкомасштабного вторгнення Росії 24 лютого.

Таблиця 2.3 – Оцінка прямих втрат сфери культури внаслідок війни

Види витрат	Одиниця кількості	Первісна кількість об'єктів	Кількість пошкоджених об'єктів	Оцінка втрат, \$ млрд
Прямі збитки				
Зруйновано				
Релігійні установи	од.	н.д.	17	0,0
Культурна сфера	од.	2135	211	0,2
Пошкоджено				
Релігійні установи	од.	н.д.	63	0,0
Культурна сфера	од.	2135	564	0,5
Загальні прямі збитки інфраструктури	х	х	х	х

Джерело: [47, с. 9-10; 53]

Зокрема пошкоджені 88 релігійних об'єктів, 15 музеїв, 76 будівель, що становлять історичний та/або мистецький інтерес, 18 пам'ятників та 10 бібліотек. Найбільш постраждалих об'єктів в Донецькій області – 59, Харківській – 51, Київській – 30 та Луганській – 25.

ЮНЕСКО співпрацює з музеями та колекціями в Україні, щоб спробувати боротися з типовою проблемою всіх воєн – загрозою грабунку. Зокрема організація обговорювала з українською владою можливість вивезення предметів культурної спадщини з країни на час війни, але, за словами Піккат, це «важкий виклик», і наразі йдеться лише про евакуацію колекцій у безпечніші частини України.

У свою чергу міністерство культури та інформаційної політики України верифікувало 552 об'єкти культурної спадщини та культурної інфраструктури, які пошкодили росіяни. З них – 171 пам'ятка, 146 об'єктів цінної історичної забудови, 58 монументів та творів мистецтва, 44 музеї.

Державному бюджеті України на 2023 рік передбачено 4,3 млрд грн на фінансування культури за загальним та спеціальним фондами.

Головними напрямками фінансування у 2023 році будуть:

- 2,1 млрд грн – функціонування театрів, концертних організацій, церков;
- 1,5 млрд грн – функціонування музеїв, заповідників, бібліотек;
- 154 млн грн – реалізація проектів Українським культурним фондом;
- 74 млн грн – підтримка та розвиток книговидавничої справи та популяризація української літератури у світі.

Загалом із державного бюджету фінансуються 8 театрів, 9 церков, 14 художніх колективів та концертних організацій, 16 музеїв, 8 бібліотек та 23 заповідники [54].

Важливим методологічним обмеженням даного обрахунку є те, що фінансова вартість об'єктів культурної сфери обрахована без урахування фактичної вартості культурної цінності цих об'єктів, з урахуванням складнощів у дистанційному обрахунку такої вартості, а також відсутності єдиного та цілісного реєстру культурних споруд, який би містив детальні дані щодо культурної спадщини, мистецьких об'єктів, переліку музейних артефактів у кожному з об'єктів. Також, з огляду на це обмеження, на поточному етапі не обраховувались втрати бібліотек, музейних колекцій, витрати на музейні фонди тощо. Проекти реставрації, консервації, музеєфікації об'єктів культурної спадщини розробляються індивідуально для кожного об'єкта з урахуванням сукупності даних обстежень та кращих світових практик, що потребує залучення залучення міжнародних експертів; оцінка вартості таких проектів потребує часу та базується насамперед на результатах всебічного обстеження та ретельного документування.

Оцінка вартості пошкоджених або зруйнованих культурних об'єктів ускладнюється через складнощі з непрямою оцінкою визначення цінності та вартості внутрішнього оздоблення релігійних та інших культурних установ, предметів мистецтв, прикрас, експонатів, ікон, фресок тощо, що містяться в спорудах. Відповідно, вартість пошкоджених об'єктів, які мають культурну цінність, може бути змінена відповідно до встановлення можливості реставрації цих об'єктів та її вартості.

Наступне пропонується розглянути стратегію розвитку України, в частині розвитку культури. Україна має декілька стратегій розвитку, які містять в собі цілі та орієнтири щодо розвитку культури.

Однією з найважливіших стратегій є Стратегія розвитку культури та мистецтва на період до 2025 року, яку затвердив Кабінет Міністрів України у 2016 році. У цій стратегії визначено такі цілі:

- збільшення доступності культурно-мистецьких продуктів для населення та приведення їх у відповідність з європейськими стандартами [55];
- збільшення питомої ваги культурно-мистецького сектору у ВВП України;
- підвищення рівня професіоналізму культурних та мистецьких працівників;
- збільшення міжнародної співпраці у сфері культури та мистецтва.

У 2020 році було опубліковано Звіт про реалізацію Стратегії розвитку культури та мистецтва на період до 2025 року, в якому було відзначено досягнення таких результатів:

- збільшення кількості виставок та інших культурно-мистецьких подій, які були організовані в Україні;
- збільшення ролі культурно-мистецького сектору у ВВП України;
- підвищення рівня професіоналізму культурних та мистецьких працівників;
- збільшення міжнародної співпраці у сфері культури та мистецтва.

Однак, у звіті також було відзначено, що є проблеми, які не дозволяють досягти повного виконання стратегії.

Розглядаючи питання досягнення цілей (орієнтирів) відповідно до затверджених стратегіях необхідно зазначити, що за останні роки Україна зробила значний крок у напрямку збільшення доступності культурно-мистецьких продуктів для населення. Державні та місцеві органи влади вкладають зусилля у розвиток культурної інфраструктури, сприяють

збереженню та відтворенню культурної спадщини, та реалізують програми підтримки культурних проєктів.

Одним з напрямків розвитку культурної сфери є приведення культурних продуктів до європейських стандартів. Україна активно співпрацює з Європейським Союзом та іншими країнами в цьому напрямку, що сприяє обміну досвідом та впровадженню нових підходів у культурну сферу. Однак, в цілому, питання приведення культурних продуктів до європейських стандартів залишається відкритим, і потребує подальшого розвитку та удосконалення.

У кінцевому підсумку, можна сказати, що Україна зробила значний крок у напрямку збільшення доступності культурно-мистецьких продуктів для населення та приведення їх у відповідність з європейськими стандартами, однак, є певні проблеми та виклики, які потребують подальшої уваги і розв'язання.

За останні роки в Україні спостерігається збільшення питомої ваги культурно-мистецького сектору у ВВП. Зокрема, за даними Державної служби статистики України, у 2019 році культурно-мистецький сектор становив 2,1% ВВП України, що є дещо вище, ніж у попередні роки.

Це можна пояснити зростанням інтересу до культурно-мистецьких подій та продуктів, а також збільшенням кількості культурних заходів та фестивалів, які привертають більше глядачів та відвідувачів. Крім того, уряд України зробив кроки для підтримки культурно-мистецького сектору, зокрема, запровадив програми підтримки культурних проєктів та фінансування культурної інфраструктури [47, с. 10].

Однак, слід зазначити, що питома вага культурно-мистецького сектору у ВВП України залишається нижчою, ніж у більшості країн Європейського Союзу, де вона зазвичай становить від 3% до 5%. Тому, у довгостроковій перспективі, важливо продовжувати розвивати культурно-мистецький сектор в Україні та підвищувати його питому вагу у ВВП, щоб забезпечити стале та стійке фінансування культурних проєктів та ініціатив.

Стратегія розвитку культури та мистецтва в Україні передбачала підвищення рівня професіоналізму культурних та мистецьких працівників. Для досягнення цієї мети були запроваджені різноманітні заходи та програми.

Наприклад, у 2017 році було запроваджено нову систему сертифікації культурних працівників, яка передбачає обов'язкову атестацію та перевірку професійних знань та навичок. Також були створені курси підвищення кваліфікації для культурних та мистецьких працівників, які дають змогу отримати нові знання та навички, а також вдосконалити вже наявні.

Крім того, уряд України здійснює підтримку культурних та мистецьких закладів, фінансуючи їх роботу та розвиток. Це дає змогу залучати кваліфіковані кадри та забезпечувати належний рівень оплати праці культурних та мистецьких працівників.

Однак, слід зазначити, що в Україні ще є проблеми з професійним розвитком культурних та мистецьких працівників. Зокрема, недостатня кількість фінансових ресурсів та обмежені можливості для підвищення кваліфікації можуть обмежувати розвиток професійних навичок та знань. Тому, для подальшого розвитку культурного та мистецького сектору в Україні, важливо продовжувати здійснювати заходи та програми для підвищення рівня професіоналізму культурних та мистецьких працівників.

2.3. Оцінювання показників розвитку культурної сфери на відповідність українським та міжнародним стандартам

Оцінювання показників розвитку культурної сфери на відповідність українським та міжнародним стандартам може бути важливим інструментом для визначення ефективності роботи в цій галузі.

Україна має свої власні стандарти для культурної сфери, які містяться у законах та нормативних документах. Наприклад, це можуть бути такі

законодавчі акти як «Про культуру» та «Про державну підтримку кіноіндустрії України». У цих законах містяться вимоги до розвитку культурної сфери, які можуть бути використані для оцінки рівня розвитку цієї галузі.

За міжнародними стандартами, такими як «Статистична інформація про культурні і творчі промисловість» (UNESCO) або «Культурні показники розвитку» (OECD), також можна визначати показники розвитку культурної сфери.

Для оцінювання показників розвитку культурної сфери на відповідність українським та міжнародним стандартам можна використовувати наступні методи:

1. Аналіз статистичних даних та звітності культурних установ, що дає можливість оцінити рівень культурного розвитку в окремих регіонах та національному рівні.

Аналіз статистичних даних та звітності культурних установ є важливим інструментом для оцінки рівня культурного розвитку в окремих регіонах та національному рівні. Це дозволяє визначити стан розвитку культури в державі, а також виявити проблемні зони та напрямки для подальшого розвитку.

Для аналізу статистичних даних можна використовувати такі показники, як кількість культурних установ на певну кількість населення, кількість відвідувань культурних закладів, обсяг фінансування культури та інші.

Звітність культурних установ дозволяє отримати більш детальну інформацію про їх роботу, таку як кількість проведених заходів, кількість відвідувачів, обсяг фінансування, а також проектів та ініціатив, які були запроваджені в рамках розвитку культури.

На основі цих даних можна виявити проблемні зони та напрямки для подальшого розвитку культури. Наприклад, якщо кількість культурних установ на певну кількість населення є низькою, це може свідчити про нестачу інфраструктури для розвитку культури в цьому регіоні. Або якщо обсяг фінансування культури недостатній, це може стати перешкодою для розвитку культури.

Тому, аналіз статистичних даних та звітності культурних установ є важливим інструментом для оцінки рівня культурного розвитку в окремих регіонах та національному рівні, а також для виявлення проблемних зон та напрямків для подальшого розвитку культури [56].

2. Оцінка рівня задоволеності потреб споживачів культурних послуг шляхом проведення анкетних опитувань, фокус-груп та інших форм збору даних, які дозволяють зрозуміти, що саме важливо для аудиторії та як можна покращити їх задоволеність.

Оцінка рівня задоволеності потреб споживачів культурних послуг є важливим етапом у розвитку будь-якої культурної організації, оскільки дає можливість зрозуміти, наскільки успішно вона виконує свої завдання та відповідає потребам своєї аудиторії.

Одним із найбільш ефективних способів збору даних є проведення анкетних опитувань та фокус-груп. Анкетні опитування дозволяють зібрати кількісні дані та отримати статистичні показники задоволеності споживачів культурних послуг. Фокус-групи, у свою чергу, дозволяють зібрати якісні дані, які допоможуть зрозуміти, що саме важливо для аудиторії та як можна покращити їх задоволеність.

Однак, щоб результати опитувань та фокус-груп були максимально корисні та інформативні, потрібно враховувати деякі фактори. По-перше, опитування та групи повинні бути представлені різними групами аудиторії, щоб збір даних був репрезентативним. По-друге, формулювання питань та завдань повинно бути чітким та зрозумілим для учасників. По-третє, результати опитувань та груп повинні бути об'єктивно проаналізовані та використані для покращення якості культурних послуг.

Крім того, для отримання повної карти рівня задоволеності аудиторії необхідно використовувати різноманітні методи збору даних, такі як спостереження, аналіз соціальних мереж та інші.

3. Порівняльний аналіз із зразками кращих практик культурного розвитку в світі, дослідження досвіду провідних культурних установ, визначення їх стратегій та методів роботи [59, с. 23-26].

Культурний розвиток є важливим аспектом розвитку кожної країни. В світі існує багато зразків кращих практик культурного розвитку, які можуть бути використані для підвищення ефективності діяльності культурних установ.

Один з найбільш успішних прикладів культурного розвитку – це модель розвитку музеїв у Скандинавських країнах. Ці країни відомі своєю високою культурною свідомістю та широким спектром культурних подій. Одним з ключових аспектів розвитку музеїв є активна робота з аудиторією та залучення громадськості до культурної діяльності. Музеї Скандинавських країн активно використовують різноманітні формати експозицій та інтерактивних програм, що робить їх відвідування більш привабливим та доступним.

Інший приклад – розвиток культури в Японії. Ця країна займає одне з провідних місць у світі за кількістю культурних подій та зацікавленістю громадськості до культурного спадщини. В Японії відбувається широке використання технологій та інновацій для залучення громадськості до культурної діяльності. Культурні установи активно використовують різні цифрові технології та інтерактивні експозиції, що сприяє залученню більш широкої аудиторії та стимулює їхній інтерес до культури.

Культурний розвиток є важливим компонентом розвитку суспільства в цілому. Для досягнення цієї мети, культурні установи повинні впроваджувати стратегії та методи роботи, які дозволяють підтримувати та розвивати культурну спадщину, популяризувати мистецтво та культуру, та привертати увагу громадськості до культурних подій.

Дослідження досвіду провідних культурних установ в світі дозволяє визначити кращі практики та стратегії, які можуть бути використані українськими культурними установами. Наприклад, Національний музей Нідерландів у Амстердамі, Нідерланди, зосереджується на інтерактивному підході до експозицій та проведенні тематичних виставок. Крім того, музей

впроваджує віртуальні тури та інші цифрові ініціативи, що дозволяють залучати більше відвідувачів та стимулювати інтерес до культурної спадщини.

Іншим прикладом є Британський музей у Лондоні, Великобританія, який активно працює над залученням більш широкої аудиторії до своїх експозицій. Музей впроваджує різноманітні програми для дітей, молоді та осіб з інвалідністю, організовує культурні заходи та виставки з метою привернення уваги до своїх колекцій.

Українські культурні установи також можуть впроваджувати сучасні цифрові інструменти та різноманітні формати експозицій для залучення більш широкої аудиторії та стимулювання інтересу до культурної спадщини. Наприклад, можна створити віртуальні тури та експозиції, які дозволяють відвідувачам досліджувати культурні об'єкти та експонати з будь-якої точки світу. Такі віртуальні тури можуть бути доступні через веб-сайти культурних установ та мобільні додатки.

Додатково, українські культурні установи можуть використовувати соціальні медіа та інші цифрові канали для просування своїх подій та експозицій, а також залучення нових аудиторій. Наприклад, створення цікавого та змістовного відео-контенту, який допоможе залучити увагу до культурних заходів та сприятиме популяризації мистецтва та культури.

Також, важливо розвивати інтерактивні формати експозицій та виставок, які дозволяють відвідувачам більш активно залучатися до процесу вивчення культурної спадщини. Наприклад, можна використовувати інтерактивні експонати, розробляти квести та ігри, які допоможуть залучити увагу до культурних подій та збільшити кількість відвідувачів.

Отже, порівняльний аналіз зразків кращих практик культурного розвитку в світі може допомогти українським культурним установам впроваджувати сучасні технології та методи роботи для привертання більшої уваги до культурної спадщини та популяризації мистецтва та культури в Україні [59, с. 28-30].

4. Моніторинг тенденцій у сфері культури та аналіз впливу суспільних процесів на культурну сферу, що дає можливість відстежити зміни в умовах розвитку культури та попередити можливі проблеми [60, с. 21-26].

Моніторинг тенденцій у сфері культури та аналіз впливу суспільних процесів на культурну сферу дозволяє відстежувати зміни в умовах розвитку культури та вчасно виявляти можливі проблемні питання.

Україна має багату культурну спадщину та талановитих митців, проте культурна сфера є дуже вразливою до суспільних змін. Тому моніторинг тенденцій є дуже важливим для забезпечення стійкості культурного розвитку країни.

Моніторинг тенденцій у сфері культури полягає в систематичному зборі та аналізі інформації про зміни в культурному середовищі. Це можуть бути зміни в художніх тенденціях, споживацьких звичках, стані культурних інститутів та організацій, а також вплив суспільних процесів на культуру.

Важливою частиною моніторингу тенденцій є аналіз впливу суспільних процесів на культурну сферу. Це можуть бути економічні, політичні, соціальні та культурні зміни, які можуть впливати на фінансування культури, доступ до культурних подій, створення та розповсюдження культурних продуктів, а також на сприйняття культури в суспільстві.

Моніторинг тенденцій у сфері культури дозволяє попередити можливі проблеми української культури та забезпечити ефективне управління культурною сферою. Моніторинг тенденцій у сфері культури є важливим інструментом для розуміння потреб та очікувань аудиторії, а також для планування та розвитку культурних заходів та проектів. Знання про тенденції у культурній сфері та їх взаємозв'язок зі суспільними процесами допоможуть уникнути можливих проблем, таких як невідповідність культурної пропозиції попиту, недостатній рівень фінансування культурних проектів, та інших.

Знання про тенденції у культурній сфері також дозволить культурним інституціям та організаціям розробляти більш ефективні стратегії залучення аудиторії та просування культурних подій та продуктів. Моніторинг тенденцій у

сфері культури може також бути корисним для визначення потреб різних груп аудиторії, наприклад, молоді, людей похилого віку, мігрантів тощо.

В цілому, моніторинг тенденцій у сфері культури є важливим інструментом для ефективного управління культурною сферою, забезпечення розвитку та збереження культурної спадщини, та залучення більшої аудиторії до культурних подій та продуктів.

5. Експертне оцінювання культурних проектів та заходів, яке дозволяє визначити їх ефективність та внести корективи в їх розробку та реалізацію [61, с. 32-36].

Експертне оцінювання культурних проектів та заходів є важливим етапом в їх розробці та реалізації. Це дозволяє визначити ефективність проекту та внести корективи в його подальшу реалізацію з метою покращення його результатів.

Експертне оцінювання включає в себе аналіз різних аспектів проекту, таких як його мета, концепція, планування, фінансування, взаємодія з аудиторією, підготовка та реалізація. Оцінювання може здійснюватися спеціалістами з різних галузей, таких як менеджмент, маркетинг, культурологія, фінанси, мистецтво тощо.

Визначення ефективності культурних проектів та заходів дозволяє визначити, наскільки вони відповідають поставленим метам та очікуванням аудиторії. Це допомагає забезпечити більш якісну та збалансовану розробку та реалізацію культурних проектів та заходів.

Крім того, експертне оцінювання може допомогти виявити можливі проблеми та ризики, пов'язані з реалізацією культурного проекту або заходу, що дозволить уникнути їх у майбутньому.

Отже, експертне оцінювання культурних проектів та заходів є важливим інструментом для забезпечення ефективною реалізації культурних заходів та проектів в Україні. Він допомагає визначити їх ефективність та внести корективи в їх розробку та реалізацію з метою покращення результатів.

6. Вивчення взаємозв'язків між культурою та іншими галузями, такими як економіка, наука, політика, що дозволяє зрозуміти роль культури в сучасному світі та сприяти її подальшому розвитку [62].

Вивчення взаємозв'язків між культурою та іншими галузями, такими як економіка, наука та політика, є дуже важливим для розвитку культури в сучасному світі, в тому числі і в Україні. Культура не може існувати самостійно, вона завжди пов'язана з іншими сферами життя суспільства.

Один з важливих аспектів взаємозв'язку культури та економіки полягає у тому, що культура може бути не тільки джерелом задоволення для людей, але й економічно вигідним напрямом розвитку. Наприклад, культурні заходи можуть привертати туристів, що стимулює розвиток туристичної галузі та збільшує доходи держави.

7. Збір статистичних даних про культурну сферу в Україні, включаючи витрати державного бюджету на культуру, кількість культурних подій, кількість відвідувачів культурних закладів тощо [60, с. 23].

Збір статистичних даних про культурну сферу в Україні зазвичай здійснюють Державна служба статистики України, Міністерство культури та інші державні органи.

Нижче пропонується деякі ключові показники, які можуть бути використані для оцінки стану культурної сфери в Україні (табл. 2.4):

Таблиця 2.4 – Показники, які можуть бути використані для оцінки стану культурної сфери в Україні

№	Показники	Обґрунтування способів використання інформації за показниками
1.	Витрати державного бюджету на культуру	Державна казначейська служба України щоквартально публікує звіти про виконання державного бюджету, в яких вказано видатки на культуру.

2.	Кількість культурних подій	інформація про культурні події може бути зібрана від організаторів, місцевих влад, культурних центрів, музеїв та інших культурних закладів. Також можна використовувати дані від засобів масової інформації та соціальних мереж.
3.	Кількість відвідувачів культурних закладів	культурні заклади можуть збирати дані про кількість відвідувачів на своїх подіях та за іншими формами діяльності. Наприклад, Національний музей історії України в Другій світовій війні публікує на своєму сайті дані про кількість відвідувачів за місяць та за рік.

Джерело: [53; 54; 60, с. 23]

Для отримання більш повної карти культурної сфери в Україні можна також використовувати дані з інших джерел, таких як опитування населення, звіти про діяльність некомерційних організацій, наукових досліджень тощо.

8. Порівняння цих даних з вимогами, які містяться у законах та нормативних документах України та міжнародних стандартах.

9. Використання міжнародних рейтингів, які визначають рівень розвитку культурної сфери в країнах світу.

Міжнародні рейтинги, які визначають рівень розвитку культурної сфери в країнах світу, можуть бути корисним інструментом для аналізу та порівняння культурної ситуації в різних країнах. Однак, слід зазначити, що такі рейтинги мають певні обмеження та недоліки, які варто враховувати [62].

Перш за все, міжнародні рейтинги можуть бути суб'єктивними та ґрунтуватися на обмеженому наборі критеріїв. Оскільки оцінка культурної сфери є складним завданням та має суб'єктивний елемент, кожен рейтинг може використовувати свої власні критерії та методи оцінки, що може призвести до різних результатів. Тому важливо враховувати, які саме критерії та методи оцінки використовуються в конкретному рейтингу.

Друге обмеження полягає в тому, що міжнародні рейтинги можуть не враховувати культурних особливостей та контекстуальних факторів кожної країни. Різні країни мають свої власні культурні традиції, звичаї та цінності, які можуть відрізнятися від західних стандартів та норм. Тому, при використанні

міжнародних рейтингів, варто бути уважним та зважати на особливості культури кожної країни.

Третє обмеження полягає в тому, що міжнародні рейтинги можуть бути впливовані різними факторами, які не мають прямого відношення до культурної сфери [62].

Порівняння між стандартами в культурній сфері, які визначені законодавством, та фактичними значеннями показників може допомогти визначити, наскільки ефективно дотримуються закони та регулювання в цій сфері.

Найбільше співпадіння факту та нормативу вказує на те, що законодавство та регулювання дійсно відповідають потребам суспільства та є реалістичними. Якщо фактичні значення показників відповідають нормативам, це може свідчити про ефективність контролю та виконання стандартів.

Наприклад, у культурній сфері можуть бути законодавчі норми, що регулюють кількість культурних подій, які повинні бути проведені щорічно в різних містах країни. Якщо фактичні значення показників відповідають цим нормам, то можна зробити висновок, що влада дійсно контролює проведення культурних подій та сприяє їх рівномірному розподілу по всій країні.

Більш того, найбільше співпадіння факту та нормативу може свідчити про високий рівень свідомості населення щодо важливості культурних подій та взаємодії з культурними інституціями. Якщо населення підтримує проведення культурних заходів, то це може бути показником високої культурної свідомості та розвиненого культурного середовища в країні [62].

Отже, порівняння між стандартами в культурній сфері, які визначені законодавством, та фактичними значеннями показників дозволяє зробити висновки про те, наскільки ефективно діє законодавство в цій сфері та наскільки успішно досягаються поставлені перед законодавцями цілі. Якщо фактичні значення показників значно відрізняються від нормативів, це може свідчити про проблеми у виконанні законодавства або про неефективність його регулювання. В такому випадку можуть бути потрібні зміни в законодавстві або політиці, щоб

підвищити ефективність регулювання та забезпечити досягнення поставлених цілей.

Наприклад, якщо законодавством передбачено підтримку та розвиток культурних інституцій, але фактичні значення показників свідчать про зменшення кількості відвідувачів та падіння фінансової підтримки, це може свідчити про проблеми з виконанням законодавства та потребу в його оновленні.

Отже, порівняння між стандартами в культурній сфері, які визначені законодавством, та фактичними значеннями показників може допомогти виявити проблеми та ризики в регулюванні культурної сфери та забезпечити її більш ефективне та успішне розвиток.

Висновок до другого розділу

Таким чином, було здійснено аналіз нормативно-правових основ формування механізму публічного управління у сфері культури він передбачає дослідження правових актів, які регулюють взаємодію держави та громадськості у сфері культури. Механізм – це єдність нормативно-правової основи публічного управління культурою та органів публічної влади, які здійснюють це управління, керуючись нормативно-правовою базою.

Основний закон, який регулює сферу культури в Україні, це Закон України «Про культуру» від 8 листопада 2012 року. Цей Закон визначає загальні принципи організації та здійснення культурної діяльності в Україні, а також встановлює правові основи забезпечення розвитку культури та захисту культурної спадщини. Згідно з цим Законом, держава забезпечує розвиток культури як важливої складової соціокультурного простору України, а також забезпечує доступ до культурних цінностей, формування культурної свідомості громадян та розвиток творчості.

Система фінансування сфери культури в Україні потребує аналізу та вдосконалення, оскільки забезпечення фінансування культурних проектів є

важливою умовою для розвитку культурної індустрії та забезпечення доступу населення до культурних послуг.

За останні роки в Україні відбулися певні зміни в системі фінансування культури, включаючи створення Державного агентства України з питань культури та спадщини, яке займається розробкою та реалізацією державної політики в галузі культури та спадщини, а також контролює фінансування культурних проєктів. Однак, існують певні проблеми у фінансуванні культури в Україні, зокрема:

1. Недостатнє фінансування. Державний бюджет виділяє недостатню кількість коштів на культуру, що призводить до обмеження можливостей для розвитку культурних проєктів.

2. Недостатня прозорість та ефективність використання коштів. Часто кошти на культуру розподіляються необґрунтовано та неефективно, що призводить до низької якості культурних послуг.

3. Недостатня увага до регіональної культури. У країні зосереджена значна частина культурних ресурсів у столиці, тоді як регіональні культурні центри залишаються недостатньо розвиненими.

Для вирішення цих проблем потрібно вжити заходів щодо підвищення фінансування культури в Україні, покращення ефективності використання коштів, підтримки регіональної культури та забезпечення прозорості

Так, оцінювання показників розвитку культурної сфери є важливим етапом для розробки стратегії розвитку культурної індустрії в Україні. За результатами такого оцінювання можуть бути визначені перспективні напрямки розвитку культурної сфери, окреслені завдання та пріоритети для їх реалізації.

Крім того, розвиток культурної індустрії в Україні може сприяти підвищенню рівня культурної освіченості населення та розвитку творчості в країні. Розвиток культурних закладів, проведення культурних заходів та фестивалів, підтримка талановитих молодих артистів та дизайнерів - все це може стати джерелом інспірації та стимулу для розвитку творчих здібностей та культурних інтересів населення.

Також, проаналізовано практику публічного управління у сфері культури, отже Україна має власні стандарти розвитку культурної сфери, які встановлюють вимоги до якості культурної продукції, організації культурної діяльності та управління культурою. Ці стандарти можуть бути використані для порівняння з іншими країнами та визначення рівня розвитку культурної індустрії в Україні в порівнянні з міжнародними стандартами.

Порівняння з міжнародними стандартами також дозволить зрозуміти, в яких аспектах культурна індустрія України відстає від світових трендів та які напрямки розвитку потребують пріоритетного уваги та ресурсів.

Таким чином, оцінювання показників розвитку культурної сфери може мати важливе значення для розвитку культурної індустрії в Україні, сприяти підвищенню рівня культурної освіченості та розвитку творчості в країні.

РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

3.1. Пріоритети вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури

Удосконалення правових основ публічного управління сферою культури має вагомe значення для забезпечення ефективності та прозорості управління, забезпечення прав інтелектуальної власності, захисту культурної спадщини та розвитку творчих індустрій. Відповідно до цього пропонується визначити деякі з пріоритетів вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури включають [63, с. 85]:

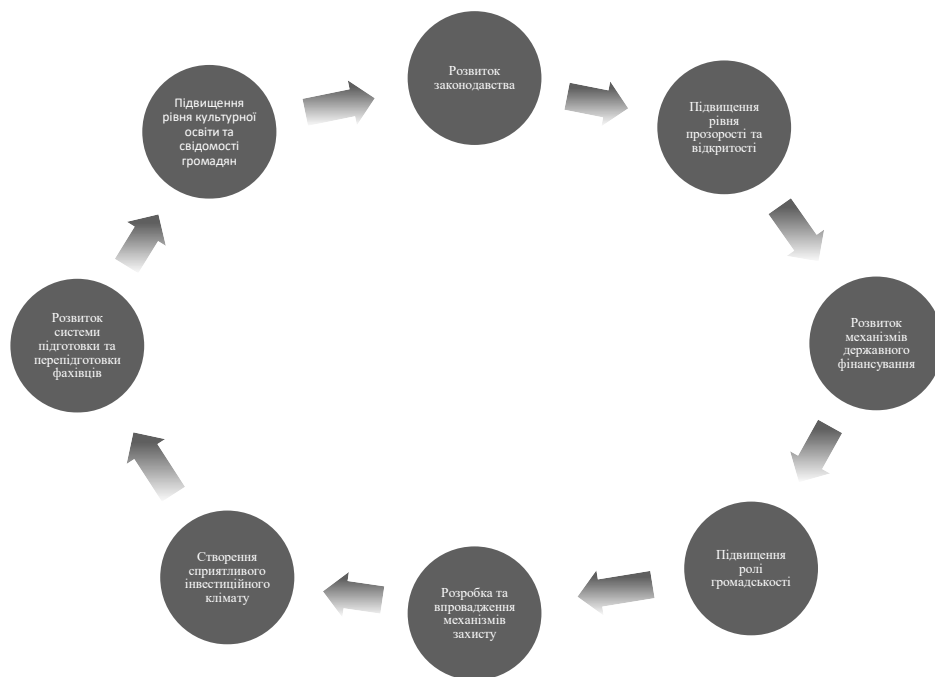

Рис. 3.1 – Пріоритети вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури

1. Розвиток законодавства, яке забезпечує захист авторських прав, інтелектуальної власності та дотримання етики використання творів мистецтва і культури [63, с. 86]. Це дозволяє забезпечити належний захист прав творців, які створюють нові твори мистецтва і культури, та визнання їх внеску в культурний розвиток суспільства [63, с. 87].

У сучасному світі інтелектуальна власність стає все важливішою і потребує належного захисту. Законодавство повинно забезпечувати захист інтелектуальної власності від несанкціонованого використання, крадіжки та підробки. Це дозволить творцям матеріально відчувати результати своєї праці, стимулювати створення нових творів, а також захищати інтереси споживачів від шахрайства та підробок.

Крім того, важливо забезпечувати дотримання етики використання творів мистецтва і культури. Це означає, що використання творів мистецтва і культури повинне бути здійснюватись з повагою до авторів, їхніх прав та інтересів, а також з урахуванням культурного контексту.

2. Підвищення рівня прозорості та відкритості управління в сфері культури шляхом розробки та впровадження механізмів публічного моніторингу та контролю [64, с. 31].

Підвищення рівня прозорості та відкритості управління в сфері культури є важливим завданням для забезпечення ефективного функціонування цієї галузі. Розробка та впровадження механізмів публічного моніторингу та контролю є одним з ключових інструментів для досягнення цього завдання.

Один з можливих механізмів публічного моніторингу та контролю може полягати у створенні незалежних органів, які забезпечуватимуть моніторинг та оцінку діяльності установ, що займаються культурними проектами та програмами. Ці органи повинні мати можливість отримувати інформацію про роботу цих установ та давати рекомендації щодо покращення їх роботи [64, с. 32-33].

Додатково, можна розглядати інші механізми, такі як обов'язкова публікація фінансових звітів, звітності про виконання проектів та програм,

проведення громадських слухань щодо діяльності установ, що займаються культурою, тощо. Ці механізми можуть допомогти забезпечити доступність інформації для громадськості та підвищити її участь у процесах прийняття рішень.

При цьому, необхідно забезпечити відповідність механізмів публічного моніторингу та контролю національним законодавством та міжнародними стандартами. Також важливо забезпечити високу якість збору та обробки даних, а також захист особистої інформації громадян.

Тому, розробка та впровадження механізмів публічного моніторингу та контролю є важливим елементом підвищення рівня прозорості та відкритості управління в сфері культури. Це допоможе забезпечити ефективне та відповідальне використання коштів та ресурсів, підвищити якість культурних проектів та програм, а також залучити громадськість до процесів прийняття рішень.

При розробці та впровадженні механізмів публічного моніторингу та контролю слід враховувати специфіку культурної сфери та потреби громадян. Наприклад, можна забезпечити публічний доступ до інформації про культурні заходи та проекти, проводити опитування громадськості щодо їх відвідування та оцінки якості, а також залучати громадськість до процесів моніторингу та контролю [64, с. 33].

Для ефективною реалізації механізмів публічного моніторингу та контролю необхідна взаємодія між установами культури, громадськістю та владними органами. Саме через таку взаємодію можна забезпечити реалізацію принципів відкритості та прозорості управління в сфері культури та забезпечити її розвиток.

Отже, розробка та впровадження механізмів публічного моніторингу та контролю є важливим елементом підвищення рівня прозорості та відкритості управління в сфері культури, що має позитивний вплив на розвиток культури та задоволення потреб громадян [64, с. 33].

3. Розвиток механізмів державного фінансування культурних заходів та інфраструктури, що відповідають потребам індустрії.

Державне фінансування культури відіграє важливу роль у забезпеченні доступності культурних послуг для всіх верств населення та стимулюванні розвитку культурної індустрії. Проте, щоб забезпечити ефективне та відповідальне використання державних коштів, необхідно розвивати механізми фінансування, що відповідають потребам індустрії.

Наприклад, можна розвивати механізми грантів для малих та середніх культурних проектів, що дозволять залучати фінансування на розвиток творчості та культурної індустрії в цілому. Також можна розвивати механізми державного фінансування культурних закладів, що враховуватимуть не тільки їхню діяльність, але й вплив на розвиток культури та економіки [64, с. 34].

Для ефективного розвитку механізмів державного фінансування культурних заходів та інфраструктури необхідна взаємодія між установами культури, громадськістю та владними органами. Саме через таку взаємодію можна забезпечити реалізацію принципів відкритості та прозорості управління в сфері культури та забезпечити її розвиток.

Отже, розвиток механізмів державного фінансування культурних заходів та інфраструктури, що відповідають потребам індустрії, є важливим елементом вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури. Це дозволить забезпечити більш ефективне та економічне використання державних коштів на розвиток культурної індустрії та забезпечити доступність культурних послуг для всіх верств населення.

Для досягнення цих цілей необхідно розробити механізми фінансування, які враховуватимуть потреби та потребності різних груп населення та регіонів країни. Також важливо забезпечити прозорість та відкритість у процесі розподілу державних коштів на культурні заходи та інфраструктуру.

Розвиток механізмів державного фінансування також повинен передбачати застосування ефективних методів контролю за використанням державних коштів на культурні заходи та інфраструктуру. Це може бути досягнуто через впровадження системи моніторингу та оцінки ефективності витрачання коштів на культурні проекти та інфраструктуру [64, с. 35].

Розвиток механізмів державного фінансування культурних заходів та інфраструктури є важливим елементом створення сприятливих умов для розвитку культурної індустрії та забезпечення доступності культурних послуг для всіх громадян [64, с. 35].

4. Підвищення ролі громадськості та її участі в процесах прийняття рішень у сфері культури. Громадськість має право вільно виражати свої погляди, брати участь у прийнятті рішень та впливати на процеси управління культурою.

Для досягнення цих цілей необхідно розробити та впровадити механізми громадської участі у процесах прийняття рішень у сфері культури. Це може бути досягнуто через проведення громадських консультацій, публічних дебатів, залучення до складу робочих груп з представників громадськості, забезпечення доступу до інформації про процеси управління культурою та інші механізми.

Також важливо забезпечити прозорість та відкритість у процесі прийняття рішень у сфері культури та забезпечити доступність цієї інформації для всіх громадян. Це може бути досягнуто через відкритість діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, забезпечення громадськості права на інформацію, створення відкритих платформ для дискусій та обговорень.

Підвищення ролі громадськості та її участі в процесах прийняття рішень у сфері культури допоможе забезпечити більш відповідальне та ефективне управління культурною сферою, а також підвищити якість культурних послуг, які надаються громадянам [64, с. 36].

5. Розробка та впровадження механізмів захисту культурної спадщини та збереження її для майбутніх поколінь. Культурна спадщина є надзвичайно вагомим ресурсом для розвитку національної ідентичності, культурного туризму, освіти, науки та інших сфер життя суспільства. Тому, забезпечення захисту та збереження культурної спадщини є важливим завданням держави.

Механізми захисту культурної спадщини повинні забезпечувати належний рівень захисту від знищення, руйнування, порушення та надмірної експлуатації. Для цього можуть бути розроблені та впроваджені різноманітні законодавчі та організаційні механізми, такі як: моніторинг стану об'єктів культурної

спадщини, регулювання та контроль за їх експлуатацією, проведення реставраційних та консерваційних робіт, забезпечення фінансування наукових та науково-дослідних проектів.

Збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь передбачає впровадження таких механізмів, як збереження та збільшення кількості музейних колекцій, створення архівів та баз даних, що містять інформацію про культурну спадщину, проведення науково-дослідних робіт та розроблення спеціальних програм та проектів.

Для досягнення цієї мети необхідно розробляти та впроваджувати механізми захисту культурної спадщини, які б забезпечували належне збереження та консервацію пам'яток культури, а також регулювали процеси використання культурної спадщини для туристичних, комерційних та інших цілей. Такі механізми можуть включати в себе законодавчі акти, нормативні документи, програми та проекти, спрямовані на підтримку збереження та реставрації культурних об'єктів [64, с. 36].

Крім того, для успішного захисту культурної спадщини необхідно залучати до процесів управління ними широку громадськість та культурні організації. Це може бути досягнуто через проведення громадських обговорень, консультацій зі зацікавленими сторонами та забезпечення доступу до інформації про культурні об'єкти та їх стан. Такий підхід може сприяти забезпеченню належної охорони та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь.

6. Створення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку творчих індустрій. Інвестиції у культурну індустрію можуть забезпечити її стабільний розвиток та допомогти підтримувати творчість та інновації. Для створення сприятливого інвестиційного клімату необхідні як правові, так і економічні механізми, що забезпечують захист інвестицій та стабільність культурної індустрії. Такі механізми можуть включати в себе забезпечення прав інтелектуальної власності, спрощення процедур реєстрації та ліцензування культурних проектів, а також забезпечення фінансової підтримки за рахунок державних та приватних інвестицій [64, с. 37].

7. Розвиток системи підготовки та перепідготовки фахівців в галузі культури та мистецтва. У сучасному світі зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях, здатних до роботи з новітніми технологіями та викликами глобалізації. Розвиток системи підготовки та перепідготовки фахівців є ключовим елементом в забезпеченні високої якості культурних послуг та створенні сприятливого середовища для розвитку творчих індустрій [65, с. 39-41].

Розвиток системи підготовки та перепідготовки фахівців в галузі культури та мистецтва є важливим завданням для забезпечення розвитку культурного життя в країні та збереження культурної спадщини.

Для досягнення цих цілей потрібно забезпечити належну якість підготовки фахівців, забезпечити їм необхідні знання та навички, а також розвивати творчі здібності та інноваційний потенціал.

Серед способів розвитку системи підготовки та перепідготовки фахівців в галузі культури та мистецтва можна виокремити наступні (табл. 3.1):

Таблиця 3.1 – Способи розвитку системи підготовки та перепідготовки фахівців в галузі культури та мистецтва

№	Спосіб	Характеристика
1.	Організація майстер-класів та тренінгів для фахівців галузі	Можуть бути різноманітні тренінги з різних аспектів професійної діяльності, такі як мистецькі техніки, культурна політика, управління проектами, фінансове планування тощо.
2.	Проведення курсів перепідготовки з актуальних тем, пов'язаних зі змінами в галузі культури та мистецтва	курси з розвитку культурно-творчих індустрій, організації мистецьких подій, або з використання сучасних технологій у культурі.
3.	Організація стажувань та програм обміну між фахівцями з різних країн та культурних середовищ	Дозволить фахівцям отримати новий досвід та ідеї, познайомитися з різними підходами та методиками роботи.
4.	Розвиток онлайн-курсів та платформ для самоосвіти в галузі культури та мистецтва	Дозволить фахівцям отримувати нові знання та навички у зручний для них час та місце.

Продовження таблиці 3.1

5.	Розробка програм взаємодії зі школами та університетами	щоб залучати молодих людей до галузі культури та мистецтва, та надавати їм можливості для розвитку в цій галузі.
6.	Розвиток партнерства зі структурами, що займаються культурною спадщиною та збереженням культурної спадщини	Це може допомогти збільшити кількість можливостей для розвитку та співпраці між фахівцями та структурами, що працюють з культурною спадщиною.

Джерело: [64, с. 32-37; 65, с. 338-40]

8. Підвищення рівня культурної освіти та свідомості громадян з метою збереження культурної спадщини та розвитку індустрії. Це допоможе зберегти історичну спадщину, пам'ятки культури та традиції, що передаються з покоління в покоління.

Для досягнення цієї мети необхідно створити систему культурної освіти, яка б включала в себе різноманітні форми навчання та виховання, такі як лекції, семінари, курси, тренінги, майстер-класи, культурні заходи, театральні вистави, концерти тощо [66].

Крім того, важливим є впровадження культурної освіти в освітні програми загальноосвітніх та вищих навчальних закладів, а також в програми додаткової освіти для дорослих. Потрібно також створити можливості для самоосвіти та саморозвитку, такі як книжкові клуби, онлайн-курси та вебінари.

Збільшення культурної свідомості громадян може бути досягнуто через масову інформаційну кампанію з питань культури та її значення для суспільства. Також необхідно відкривати доступ до культурних закладів, архівів та музеїв, організовувати екскурсії та інтерактивні експозиції.

Розвиток культурної індустрії потребує підтримки та інвестицій з боку держави та приватного сектору.

Однією з головних проблем управління сферою культури є необхідність вдосконалення правових основ цієї сфери. Для цього можна взяти до уваги досвід зарубіжних країн, де вже були проведені значні реформи управління культурою.

Одним з пріоритетів удосконалення правових основ публічного управління сферою культури є забезпечення доступу до культурних благ, збереження і

розвиток культурної спадщини та культурних традицій. Це можна зробити шляхом прийняття законодавчих актів, які гарантують захист культурної спадщини, забезпечують її збереження та відтворення.

Ще одним пріоритетом є вдосконалення системи фінансування культури. Варто звернути увагу на досвід країн, де фінансування культурної сфери здійснюється за рахунок державного бюджету, публічно-приватних партнерств, благодійних внесків та інших джерел. Важливо забезпечити стабільне та регулярне фінансування культурних проєктів, що дозволить зберегти і розвивати культурне надбання нації.

Також важливим є вдосконалення правових механізмів регулювання інтелектуальної власності в культурній сфері, забезпечення прав авторів та правової охорони об'єктів культурної спадщини. Потрібно забезпечити ефективний механізм контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності в культурній сфері.

Крім того, важливим є розвиток культурного менеджменту, що дозволить забезпечити ефективне управління культурними процесами та ресурсами. Вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури передбачає забезпечення прозорості та відкритості в управлінні культурою, розширення можливостей участі громадськості у прийнятті рішень та формування діалогу між владою та громадою. Важливим є також створення механізмів фінансової підтримки культурних проєктів та заходів, які б дозволили залучати інвестиції та сприяли розвитку культурної індустрії.

При визначенні пріоритетів вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури, варто брати до уваги досвід зарубіжних країн. Наприклад, в країнах ЄС активно розвиваються механізми публічно-приватного партнерства в культурній сфері, що дозволяє залучати приватний капітал для реалізації культурних проєктів та заходів. Також важливою є реалізація принципу культурного ландшафту, що передбачає збереження та розвиток культурної спадщини, а також розвиток культурно-освітніх програм та ініціатив для забезпечення доступу до культурних цінностей для всіх верств населення.

Основними пріоритетними напрямками змін у законодавстві України щодо вдосконалення правових основ публічного управління сферою культури можуть бути наступні [66]:

1. Забезпечення демократичності та прозорості управління сферою культури шляхом розширення можливостей громадського участі в прийнятті рішень та забезпечення доступу до інформації про діяльність державних та комунальних культурних установ.

2. Розвиток механізмів партнерства державних та недержавних суб'єктів управління культурою з метою забезпечення ефективного використання ресурсів та прискорення процесу модернізації культурної інфраструктури [66].

3. Вдосконалення механізмів фінансування культурної сфери, зокрема шляхом збільшення виділень державного та місцевого бюджетів на потреби культури, створення спеціальних фондів для фінансування культурних проєктів та впровадження прозорих механізмів розподілу коштів.

4. Забезпечення правового захисту авторських прав творців та інших суб'єктів культурної сфери, а також створення механізмів для підтримки інноваційних проєктів у галузі культури.

5. Розроблення та впровадження стандартів управління культурною сферою з метою забезпечення високої якості послуг та виконання завдань, що стоять перед культурними установами [66].

3.2. Пріоритети змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини

Фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини є важливою складовою розвитку країни, яка має значний вплив на формування ідентичності та культурного обличчя нації. Нижче пропонується надати основні причини, чому фінансування цих сфер є необхідним (табл. 3.2) [66]:

Таблиця 3.2 – Причини необхідності фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини

№	Причина	Обґрунтування
1.	Збереження культурної спадщини	Об'єкти культурної спадщини є важливими для збереження історії та культурної спадщини країни. Вони потребують постійного фінансування, щоб забезпечити їх збереження та зберігання для майбутніх поколінь.
2.	Розвиток туризму	Об'єкти культурної спадщини є важливими туристичними місцями, які приваблюють туристів з усього світу. Фінансування розвитку та збереження цих об'єктів може сприяти збільшенню потоку туристів та розвитку туристичної галузі в цілому.
3.	Підтримка художньої та культурної творчості	Фінансування сфери культури є важливим для підтримки художньої творчості та розвитку культури в країні. Воно дозволяє фінансувати мистецькі проекти та фестивалі, сприяє підтримці творчості та розвитку талантів.
4.	Розвиток освіти	Фінансування сфери культури є важливим для розвитку освіти та підвищення рівня культурної освіти серед населення. Воно дозволяє створювати нові освітні програми та матеріали, які сприяють підвищенню культурного рівня населення.

Джерело: [66]

Зміна фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини може включати в себе наступні пріоритети:

1. Збільшення обсягів державного фінансування культурних заходів та інфраструктури може бути важливим пріоритетом для змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини. Додаткові кошти можуть бути виділені на розвиток культурних ініціатив, оновлення та збереження культурної спадщини, створення нових творчих індустрій та інші проекти.

Проте, важливо зазначити, що збільшення обсягів державного фінансування не є достатньою умовою для змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини. Важливо також розробити ефективні механізми розподілу цих коштів, щоб вони були спрямовані на найбільш

потрібні проекти, а також забезпечити прозорість та відкритість у процесі розподілу та використанні коштів [64, с. 32].

Крім того, необхідно залучати інші джерела фінансування, такі як приватні інвестиції та меценатство, щоб забезпечити стабільний розвиток сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини. Однак, важливо розробити такі механізми, щоб вони не порушували принципи незалежності та об'єктивності в оцінці та підтримці культурних проектів.

2. Розробка та впровадження нових механізмів державної підтримки культурних проектів, які б дозволили залучати більше приватних та громадських інвестицій. Цей пріоритет може бути важливим для змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини. Розробка та впровадження нових механізмів державної підтримки культурних проектів може стимулювати залучення більше приватних та громадських інвестицій у цю сферу. Такі механізми можуть включати податкові кредити, гранти та інші форми фінансування, що сприяють розвитку культурної індустрії та забезпечують захист об'єктів культурної спадщини. Важливо, щоб такі механізми були прозорими та ефективними, а також забезпечували рівні умови для всіх культурних проектів та ініціатив [64, с. 33].

3. Підвищення ефективності використання державних коштів за допомогою впровадження системи публічного моніторингу та контролю за їх витрачанням. Впровадження системи публічного моніторингу та контролю за витратами державних коштів може допомогти підвищити ефективність фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини.

Одним з головних пріоритетів має бути створення прозорої системи обліку та звітності за використання державних коштів у сфері культури. Це дозволить уникнути корупційних схем та недобросовісної поведінки посадових осіб, які відповідають за витрачання цих коштів.

Така система моніторингу може включати в себе створення спеціальних відділів або комісій, які будуть відповідальні за контроль за виконанням проектів та програм, фінансові звіти, та їх звірку з реальним станом справ. Також можна

використовувати інформаційні технології та електронні платформи для автоматизації процесів збору та аналізу даних, що дозволить забезпечити ще більшу прозорість та швидкість у вирішенні питань контролю за використанням державних коштів [64, с. 37].

Крім того, важливо залучати до процесу моніторингу та контролю за витрачанням коштів громадські організації, представників культурної спільноти та експертів з цієї галузі. Вони можуть бути допоміжними інструментами у контролі за використанням державних коштів та забезпечити більш об'єктивну оцінку результатів фінансування.

Так, впровадження системи публічного моніторингу та контролю за витратами державних коштів може допомогти підвищити ефективність фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини. Це дозволить уникнути корупційних схем та недобросовісної поведінки посадових осіб, які відповідають за витрачання цих коштів, та забезпечити більш прозорий та ефективний механізм контролю за витратами державних коштів. Залучення до процесу моніторингу та контролю громадських організацій та експертів з цієї галузі дозволить більш об'єктивно оцінювати результати використання державних коштів у сфері культури та забезпечити більш ефективне використання цих коштів. Отже, заходи, спрямовані на впровадження системи публічного моніторингу та контролю за витратами державних коштів, можуть бути ефективними в забезпеченні ефективного фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини [64, с. 36].

4. Розвиток механізмів фінансової підтримки для збереження об'єктів культурної спадщини, зокрема шляхом залучення інвестицій з приватного сектору. Залучення інвестицій з приватного сектору може допомогти забезпечити необхідні кошти для відновлення та збереження культурної спадщини, які не завжди можуть бути виділені з державного бюджету.

Для залучення інвестицій з приватного сектору необхідно створити сприятливі умови для бізнесу, наприклад, надати податкові пільги та інші стимули для інвесторів. Крім того, важливим є впровадження інструментів

публічно-приватного партнерства, які дозволяють розподілити ризики та вигоди між державою та приватним сектором [63, с. 85].

Такі заходи не тільки дозволять забезпечити необхідне фінансування для збереження культурної спадщини, але і сприятимуть залученню нових технологій та інновацій у процесі збереження об'єктів культурної спадщини. Отже, розвиток механізмів фінансової підтримки для збереження об'єктів культурної спадщини залученням інвестицій з приватного сектору є важливим пріоритетом, що може сприяти розвитку культури та збереженню національної спадщини.

5. Спрямування фінансових ресурсів на збереження та реставрацію об'єктів культурної спадщини, зокрема тих, які є найбільш вразливими та потребують невідкладного втручання. Нерідко велика частина культурної спадщини перебуває в критичному стані, і відкладене втручання може призвести до безповоротної втрати цих цінностей [63, с. 86].

Для забезпечення ефективного спрямування фінансових ресурсів на збереження та реставрацію об'єктів культурної спадщини, необхідно проводити ретельний моніторинг стану культурної спадщини та її окремих об'єктів. На основі цього моніторингу можна скласти пріоритетний план дій та розподілити фінансові ресурси для втручання в першу чергу на ті об'єкти, які перебувають в найбільшому стані небезпеки.

Для забезпечення надійної захисту об'єктів культурної спадщини також необхідно проводити регулярні реставраційні роботи та здійснювати профілактичні заходи, що можуть знизити витрати на подальше відновлення об'єктів. При цьому необхідно забезпечувати якість виконання реставраційних робіт та дотримання всіх необхідних вимог щодо збереження культурної спадщини.

6. Підвищення ролі громадськості та її участі у процесі вирішення питань збереження культурної спадщини та фінансування культурних проектів. Залучення громадськості та підвищення її ролі в процесі вирішення питань збереження культурної спадщини та фінансування культурних проектів може

стати дієвим інструментом змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини. Це можна здійснити за допомогою проведення різноманітних заходів, що сприяють залученню громадськості, таких як [63, с. 86]:

- Організація громадських слухань з питань збереження культурної спадщини та фінансування культурних проектів.

- Залучення громадських організацій до процесу розробки та виконання проектів збереження культурної спадщини.

- Встановлення прозорих механізмів звітності та інформування громадськості про витрати державних коштів на культурні проекти та збереження об'єктів культурної спадщини.

- Залучення громадських ініціатив та волонтерів до робіт зі збереження культурної спадщини та реалізації культурних проектів.

- Такі заходи можуть допомогти збільшити зацікавленість громадськості у збереженні культурної спадщини та культурних проектах та підвищити їх активну участь у вирішенні цих питань. Крім того, це може сприяти більшій прозорості та ефективності витрачання державних коштів на ці цілі [63, с. 87].

7. Забезпечення сталого фінансування сфери культури, що дозволить забезпечити її розвиток на довгостроковій основі. Це означає, що необхідно забезпечити стабільне фінансування на довгостроковій основі, щоб забезпечити розвиток культури та захист об'єктів культурної спадщини.

Одним зі способів забезпечення сталого фінансування сфери культури є встановлення стабільного бюджету на культуру, що гарантуватиме постійне фінансування на рівні, достатньому для забезпечення розвитку та підтримки культурних ініціатив.

Крім того, можна розглянути можливості залучення інвестицій з приватного сектору, які також можуть забезпечити стабільне фінансування культурних проектів та збереження об'єктів культурної спадщини.

Також важливо враховувати потреби громадськості та забезпечити їх участь у процесі вирішення питань збереження культурної спадщини та

фінансування культурних проєктів, що також може допомогти забезпечити стале фінансування та розвиток сфери культури [63, с. 87].

При визначенні проблеми культури, пов'язаної з її руйнуванням під час війни, пріоритетами змін фінансування сфери культури та захисту об'єктів культурної спадщини можуть бути наступні:

Збільшення фінансування на відновлення та захист культурних об'єктів, що постраждали під час війни. Це може бути здійснено через виділення додаткових коштів з державного бюджету та залучення благодійних внесків від громадських та приватних організацій.

Створення спеціальної програми підтримки культурних об'єктів, що постраждали від війни, зокрема, на збір коштів на їх відновлення, охорону та реконструкцію.

Забезпечення підвищеної охорони та безпеки культурних об'єктів у зоні бойових дій, наприклад, за допомогою спеціальних відділів поліції та армії.

Зміцнення партнерства між державними та громадськими організаціями у сфері захисту культурної спадщини, що постраждала від війни. Для цього можуть бути створені спеціальні платформи для обміну досвідом та координації дій.

Залучення волонтерів та громадських ініціатив до роботи з відновлення та захисту культурних об'єктів, що постраждали від війни. Для цього можуть бути створені спеціальні програми підтримки волонтерської діяльності та надання допомоги відвідувачам об'єктів культурної спадщини.

Висновок до третього розділу

Таким чином, можна надати пропозиції щодо удосконалення правових основ публічного управління сферою культури, отже вони є важливим пріоритетом, що дозволять покращити ефективність управління цією галуззю.

Необхідно забезпечити відповідність законодавства міжнародним стандартам, удосконалити механізми державного регулювання, забезпечити створення прозорих та ефективних механізмів контролю за витратами коштів в цій сфері та підвищити роль громадськості у процесі вирішення питань збереження культурної спадщини та фінансування культурних проектів. Такі заходи дозволять забезпечити стабільний розвиток сфери культури та збереження культурної спадщини на довгостроковій основі.

Отже, для підвищення ефективності використання державних коштів у сфері культури та захисту об'єктів культурної спадщини необхідно здійснити ряд пріоритетних змін. Серед них можна виділити: впровадження системи публічного моніторингу та контролю за витрачанням державних коштів, залучення інвестицій з приватного сектору для збереження об'єктів культурної спадщини, спрямування фінансових ресурсів на найбільш вразливі об'єкти культурної спадщини, забезпечення сталого фінансування сфери культури. Крім того, важливим елементом є залучення громадськості та її участь у процесі вирішення питань збереження культурної спадщини та фінансування культурних проектів. Реалізація цих пріоритетів дозволить забезпечити сталий розвиток сфери культури на довгостроковій основі.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження при написанні дипломної роботи можна дійти наступних висновків.

1. Отже, розглядаючи питання теоретичні основи публічного управління сферою культури можна зазначити, що ця область зосереджена на дослідженні різних аспектів взаємодії держави, громадськості та культурних організацій. Теоретичні підходи до публічного управління включають у себе такі концепції, як демократичне управління, управління з урахуванням інтересів громади, ефективне управління, стратегічне управління, гнучке управління та інші.

У публічному управлінні сферою культури важливим елементом є партнерство між різними зацікавленими сторонами, такими як державні органи, громадські організації, бізнес та інші. Це дозволяє забезпечити більш ефективне використання ресурсів та досягнення спільних цілей.

Також важливим елементом публічного управління сферою культури є забезпечення прозорості та відкритості процесів прийняття рішень, що включає у себе доступ до інформації та можливість громадської участі в процесах управління.

Усі ці аспекти теоретичних основ публічного управління сферою культури мають за мету забезпечити ефективне та сталий розвиток культурної сфери з урахуванням інтересів громади та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь.

2. . Було здійснено аналіз нормативно-правових основ формування механізму публічного управління у сфері культури він передбачає дослідження правових актів, які регулюють взаємодію держави та громадськості у сфері культури. Механізм – це єдність нормативно-правової основи публічного управління культурою та органів публічної влади, які здійснюють це управління, керуючись нормативно-правовою базою.

3. Здійснено аналіз світового досвіду публічного управління у сфері культури, а отже, механізм публічного управління у сфері культури має свої особливості як в Європейських країнах, так і в Україні. У Європейських країнах публічне управління культурою зазвичай базується на принципах державної підтримки та регулювання, що забезпечує стабільність та контроль над розвитком культури. Водночас, в Україні публічне управління культурою ще не до кінця сформоване та потребує розвитку.

4. Проаналізовано практику публічного управління у сфері культури, отже Україна має власні стандарти розвитку культурної сфери, які встановлюють вимоги до якості культурної продукції, організації культурної діяльності та управління культурою. Ці стандарти можуть бути використані для порівняння з іншими країнами та визначення рівня розвитку культурної індустрії в Україні в порівнянні з міжнародними стандартами.

Порівняння з міжнародними стандартами також дозволить зрозуміти, в яких аспектах культурна індустрія України відстає від світових трендів та які напрямки розвитку потребують пріоритетного уваги та ресурсів.

Таким чином, оцінювання показників розвитку культурної сфери може мати важливе значення для розвитку культурної індустрії в Україні, сприяти підвищенню рівня культурної освіченості та розвитку творчості в країні.

Порівняння з міжнародними стандартами також дозволить зрозуміти, в яких аспектах культурна індустрія України відстає від світових трендів та які напрямки розвитку потребують пріоритетного уваги та ресурсів.

Таким чином, оцінювання показників розвитку культурної сфери може мати важливе значення для розвитку культурної індустрії в Україні, сприяти підвищенню рівня культурної освіченості та розвитку творчості в країні.

5. У питанні модернізації механізму публічного управління у сфері культури в Україні можна визначити наступні пріоритетні напрямками:

– Забезпечення прозорості та ефективності управління коштами, які виділяються на культурні проекти та захист об'єктів культурної спадщини.

- Встановлення чітких процедур взаємодії між державними та громадськими організаціями, а також залучення громадськості до процесу прийняття рішень в сфері культури.
- Підвищення кваліфікації кадрів, які займаються публічним управлінням у сфері культури.
- Збільшення обсягу фінансування культурної сфери та захисту об'єктів культурної спадщини.
- Сприяння розвитку та впровадженню новітніх технологій та інформаційних систем у публічне управління культурною сферою.
- Застосування цих напрямків може підвищити ефективність та прозорість управління культурною сферою, забезпечити сталий розвиток цієї галузі та захист об'єктів культурної спадщини в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сучасний культурно-мистецький простір: креативні та інформаційно-комунікативні трансформації : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 21–22 червня 2022 р. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ : НАКККіМ, 2022. 195 с.
2. Добровольська В. В. Еволюція наукових поглядів щодо поняття культури. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. Вип. № 2. 2021. С. 76-87
3. Універсальний словник-енциклопедія. Львів : ТЕКА, 2006. 1432 с.
4. Корінний М. М., Шевченко В. Ф. Короткий енциклопедичний словник з культури / відп. ред. В. Ф. Шевченко. Київ : Україна, 2012. 383 с.
5. Пальм Н. Д. Історія української культури : навчальний посібник / Н. Д. Пальм, Т. Є. Гетало. Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. 296 с.
6. Овчиннікова А. П. Філософські підходи до поняття динаміки культури. *Наукові праці НУ ОЮА*. С. 132-141.
7. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 року № 2778-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 24. ст. 168. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text> (дата звернення: 02.02.2023)
8. Піньковська Г. В. Оцінка сучасного стану розвитку культурного середовища регіонів України. *Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки*. Ефективна економіка. № 10. 2014. Електронний ресурс. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3424> (дата звернення: 02.02.2023)
9. Білобровець Б. Формування концепту «культурної політики» у ХХ ст. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2020. Вип. 33, с. 7–15
10. Сабельникова Т. М. Культурна політика держави й суспільний прогрес. *Правовий часопис Донбасу*. Вип. № 1 (66). 2019. С. 139-143

11. Роль сфери культури у соціально-економічному розвитку регіонів країни. *Культура народів Причорномор'я*. 2013. № 254. С. 7-12
12. Економічна привабливість української культури. *Аналітична доповідь*. Київ. 2019. С. 160.
13. Давимука С. А., Федулова Л. І. Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови : монографія / С. А. Давимука, Л. І. Федулова ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 528 с.
14. Ігнатченко І. Засади публічного адміністрування у сфері культурної безпеки України як складники адміністративно-правового регулювання. *Підприємство, господарство і право*. Вип. 4. 2018. С. 135-142.
15. Loi de la République et canton de Geneve du 16 mai 2013 sur la culture. Електронний ресурс. URL: <http://www.ge.ch/grandconseil/data/loisvotee/L10908.pdf> (дата звернення: 08.02.2023)
16. Ley № 397 de 07.08.1997. Diario Oficial. 07.08.1997. № 43102. Última actualización: 12 de marzo de 2014. Електронний ресурс. URL: http://www.secretariasenado.gov.co/senado/basedoc/ley_0397_1997.html (дата звернення: 08.02.2023)
17. Arts and culture. Department for Culture, Media & Sport. Електронний ресурс. URL: <https://www.gov.uk/govern-ment/topics/arts-and-culture> (дата звернення: 08.02.2023)
18. Creating culture, preserving heritage. Ministry for Culture and Heritage. Електронний ресурс. URL: <http://www.mch.govt.nz> (дата звернення: 09.02.2023)
19. Loi fédérale sur l'encouragement de la culture du 11 décembre 2009. Електронний ресурс. URL: <http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20070244/index.html> (дата звернення: 09.02.2023)
20. Loi fédérale sur la culture et la production cinématographiques du 14 décembre 2001. Електронний ресурс. URL: <http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20001389/index.html> (дата звернення: 09.02.2023)

21. Loi fédérale sur le transfert international des biens culturels du 20 juin 2003. Електронний ресурс. URL: <http://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20001408/index.html> (дата звернення: 10.02.2023)
22. Supporting the library services provided by local authorities and making sure there is a national collection of published material / Department for Culture, Media & Sport. Електронний ресурс. URL: <https://www.gov.uk/government/policies/supporting-the-library-services-pro-vided-by-local-authorities> (дата звернення: 11.02.2023)
23. Supporting vibrant and sustainable arts and culture / Department for Culture, Media & Sport. Електронний ресурс. URL: <https://www.gov.uk/government/policies/sup-orting-vibrant-and-sustainable-arts-and-culture> (дата звернення: 11.02.2023)
24. Creating culture, preserving heritage / Ministry for Culture and Heritage. Електронний ресурс. URL: <http://www.mch.govt.nz/> (дата звернення: 11.02.2023)
25. Secteur culturel: subventions ou marchés publics? Електронний ресурс. URL: http://www.hors-lesmurs.fr/plugins/fckeditor/userfiles/file/Conseil/Gestion%20et%20administration/Gestion%20assocative/MarchesPublics%200pale_HorsLesMurs.pdf Janvier 2011. 23 p. (дата звернення: 12.02.2023)
26. Здіорук С. І. Культурна політика України: національна модель у європейському контексті : аналіт. доп. / С. І. Здіорук, О. М. Литвиненко, О. П. Розумна; за ред. С. І. Здіорука. К. : НІСД, 2012. 64 с.
27. Принципи децентралізації державного управління у сфері культури. *Інвестиції: практика та досвід*. Вип. № 2. 2020. С. 89-94.
28. Філін Т. В. Культурна політика держави в системі забезпечення культурних потреб людини. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. № 9. 2021. С. 444-448
29. Про Національний культурний продукт. Проект Закону від 01.04.2009 року № 4298. Верховна Рада України. Електронний ресурс. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF3BE00A?an=3> (дата звернення: 15.02.2023)

30. Деякі питання діяльності Міністерства культури та інформаційної політики: Закон України від 16.10.2019 року № 885. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/885-2019-п#Text> (дата звернення: 02.03.2023)

31. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 року № 280/97-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. ст. 170. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 02.03.2023)

32. Актуальні проблеми правового забезпечення державної культурної політики. Електронний ресурс. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-12/kultur_polityka-845b5.pdf (дата звернення: 03.03.2023)

33. Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму: Указ Президента України від 18.08.2020 року № 329/2020. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329/2020#Text> (дата звернення: 03.03.2023)

34. Жеребило І. В. Особливості функціонування та проблеми розвитку сфери культури та мистецтва в умовах реформи публічних фінансів. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. Випуск 6 (140). 2019. С. 26-33.

35. Попадинець Н. М. Напрями реформування сфери культури в умовах секторальної децентралізації. *Регіональна економіка*. 2017. № 3(85). С. 116-122.

36. Економічна привабливість української культури. Аналітична доповідь. К.: ФОП Лопатіна О. О., 2019. 112 с.

37. МКІП: Верховна Рада прийняла закон про надання населенню культурних послуг. 2021. *Офіційний вебсайт Міністерства культури та інформаційної політики України*. Електронний ресурс. URL: <https://mkip.gov.ua/news/5370.html> (дата звернення: 06.03.2023)

38. У бюджеті-2022 на культуру виділили майже на 2 мільярди більше, ніж торік. 2021. Електронний ресурс. URL: <https://suspilne.media/186094-u-budzeti-2022-na-kulturu-vidilili-majze-na-2-milardi-bilse-niz-torik-tkacenko/> (дата звернення: 06.03.2023)

39. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Електронний ресурс. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf (дата звернення: 07.03.2023)
40. Програми підтримки культурних проєктів. Електронний ресурс. URL: https://creativeeurope.in.ua/posts/cultural_projects (дата звернення: 07.03.2023)
41. Культурні столиці України. *Офіційний вебсайт Український культурний фонд*. 2022. Електронний ресурс. URL: https://ucf.in.ua/m_programs/5f74557e84e55b412c163442 (дата звернення: 07.03.2023)
42. Книжковий Арсенал. *Офіційний вебсайт Книжковий Арсенал*. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://book.artarsenal.in.ua/proyekty/> (дата звернення: 07.03.2023)
43. Тиждень моди в Києві. *Офіційний вебсайт Культурний проєкт*. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://culturalproject.org/fashionpower> (дата звернення: 07.03.2023)
44. Проєкт Плану відновлення України. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/culture-and-information-policy.pdf> (дата звернення: 10.03.2023)
45. Програми підтримки культурних проєктів. Електронний ресурс. URL: <https://ucf.in.ua/storage/docs/09082019/Програми%20підтримки%20культурних%20проєктів.pdf> (дата звернення: 10.03.2023)
46. Бюджет 2022 року на культуру, креативні індустрії та інформаційну політику - 14,5 млрд грн. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. Урядовий портал. 2021. Електронний ресурс. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/byudzhhet-2022-roku-na-kulturu-kreativni-industriyi-ta-informacijnu-politiku-145-mlrd-grn> (дата звернення: 11.03.2023)
47. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на 1 вересня 2022 року. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://kse.ua/wp->

content/uploads/2022/10/Sep22_FINAL_Sep1_Damages-Report.docx.pdf

(дата

звернення: 11.03.2023)

48. Київська школа економіки. Електронний ресурс. URL: <https://kse.ua/ua/>
(дата звернення: 11.03.2023)

49. Другий Протокол до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 року: Міжнародний документ від 26.03.1999 року. Електронний ресурс. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text (дата звернення: 11.03.2023)

50. Державний реєстр нерухомих пам'яток України. *Офіційний вебсайт Міністерства культури та інформаційної політики України*. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://mkip.gov.ua/content/derzhavniy-reestr-neruhomih-pamyatok-ukraini.html> (дата звернення: 11.03.2023)

51. Викрадення військовими РФ національних цінностей України з музею в окупованому Мелітополі – розпочато провадження. *Офіційний вебсайт Офісу Генерального Прокурора*. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/vikradennya-viiskovimi-rf-nacionalnix-cinnostei-ukrayini-z-muzeyu-v-okupovanomu-melitopoli-rozpocato-provadzennya> (дата звернення: 11.03.2023)

52. МКІП збирає дані про руйнування об'єктів культурної спадщини України. 2022. Електронний ресурс. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ruynuvannya-obyektiv-kulturnoyi-spadshchiny-ukrayiny/31745173.html> (дата звернення: 14.03.2023)

53. Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації: Постанова КМУ від від 20 березня 2022 р. № 326. Електронний ресурс. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KP220326?an=1> (дата звернення: 14.03.2023)

54. Бюджет-2023: На фінансування культури передбачено 4,3 млрд грн. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. Урядовий портал. 2023. Електронний ресурс. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/biudzhet-2023-na-finansuvannia-kultury-peredbacheno-43-mlrd-hrn> (дата звернення: 14.03.2023)

55. Інтеграції України до Європейського Союзу: Програма Президента України від 14 вересня 2000 року № 1072/2000. Електронний ресурс. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/U1072> (дата звернення: 14.03.2023)

56. Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури - стратегії реформ: Розпорядження КМУ від від 1 лютого 2016 р. № 119-р. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119-2016-p#Text> (дата звернення: 14.03.2023)

57. Попадинець Н. М. Напрями реформування сфери культури в умовах секторальної децентралізації. *Регіональна економіка*. 2017. № 3(85). С. 116-122.

58. Чернець В.Г. Сучасні тенденції розвитку вітчизняної культури. *Культура і сучасність*. 2012. № 2. С. 3-9.

59. Сучасний сталий розвиток в сфері культури: зарубіжний досвід для України: монографія / Драгомирецька Н.М., Дружинін С.С., Думинська С.В., Жилавська Р.П., Ковальова Ю.В. / за заг.ред. д.держ.упр., професора Н. М. Драгомирецької. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2019. 238 с.

60. Аналітичне дослідження. Львів., 2020. 38 с.

61. Культурні та мистецькі студії ХХІ століття: науково-практичне партнерство: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 10 листопада 2021 р. М-во культ. та інформ. політики України; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. Київ: НАКККіМ, 2021. 164 с.

62. Нематеріальна культурна спадщина як один із факторів формування іміджу України в європейському культурному просторі. *ДЗК*. Випуск № 10/4. 2019. С. 1-20. Електронний ресурс. URL: https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2019/spadshchyna.pdf (дата звернення: 15.03.2023)

63. Кучин С. П. Удосконалення механізму державної підтримки сфери культури в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 5. С. 84-87.

64. Гололобов С. М., Антонова Л. В. Пріоритети публічного управління розвитком системи освіти у контексті трансформації державної політики у сфері

культури. *Публічне управління та митне адміністрування*. № 3 (34), 2022. С. 31-39

65. Коломієць О. Культурологічні аспекти професійної підготовки майбутнього фахівця. Катедра Universum: електрон. зб. наук.-попул. пр. з історії, археології, інформ. та архівної справи. 2021. Вип. 2. С. 38–40

66. Аналіз проблем у законодавчому регулюванні збереження та управління культурною та природною спадщиною в Україні. 2018.

https://taif.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Heritage_Legislation_Analyses.pdf

(дата звернення: 20.03.2023)

Ім'я користувача: Національної економіки та публічного управління О... ID перевірки: 1015296450
Дата перевірки: 29.05.2023 10:42:25 EEST Тип перевірки: Doc vs Internet + Library
Дата звіту: 29.05.2023 13:24:49 EEST ID користувача: 100005719

Назва документа: KNEPU_antiplag_EA-401_bak2023_Шевченко

Кількість сторінок: 74 Кількість слів: 15960 Кількість символів: 126446 Розмір файлу: 101.47 KB ID файлу: 1014961

120 слів позначені як "вилучені" та не враховуються у підрахунку слів

18.4% Схожість

Найбільша схожість: 4.09% з Інтернет-джерелом (https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/10/UKR_Sep22_FINAL_Sep1_D...)

15.9% Джерела з Інтернету 231 Сторінка 76

12% Джерела з Бібліотеки 216 Сторінка 79

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

0.02% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0.01% Вилучення з Інтернету 1 Сторінка 80

0.02% Вилученого тексту з Бібліотеки 4 Сторінка 80

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 1